

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1954. G.

24. JANVARĪ

Nr. 4 (471)

30 gadi bez Ļeņina — pa Ļeņina ceļu

Svinīga sēru sēde PSR Savienības Lielajā teātrī

Bez Ļeņina, pa Ļeņina ceļu stingri un droši iet padomju tauta. Komunistiskās partijas vadībā, pamatojoties uz ģenialā Ļeņina nemirstīgo mācību, viņa pirmā vēsturē radījusi jaunu sabiedrisko iekārtu — socialisms un realizē pakāpenisku pāreju uz cilvēces mūžseno sapni — komunismu.

30 gadu kopš dienas, kad miris Padomju Savienības Komunistiskās partijas un Padomju valsts ģenialais dibinātājs V. I. Ļeņins, socialisma zemes tautas atzīmē masu politiskās un darba aktivitātes tālāka kāpinājuma apstākļos. Gūti jauni panākumi ekonomiskajā un kultūras attīstībā, nemīdīgi paaugstinās padomju cilvēku materiālā labklājība. Arvien nostiprinās PSRS tautu draudzība, arvien pieaug Padomju Savienības starptautiskā autoritāte.

21. janvāris. Pusmāstā nolaisti karogi ar sēru lentām galvaspilsētas tēlās, sēru karogi pie PSR Savienības Lielā teātra ēkas, kur ik gadus notiek dižā skolotāja piemīnā veltīta svinīga sēru sēde.

Svinīgajā sēru sēdē, ko noturēja PSKP CK, PSKP MK un MPK, PSRS Augstākās Padomes un KPFSR Augstākās Padomes Prezidijs, Maskavas apgabala un pilsētas Darbaļaužu deputātu padomes, VLKJS CK, VLKJS MK un MPK, VACP Prezidijs kopā ar partijas, sabiedrisko organizāciju un Padomju Armijas pārstāvjem, ieradās vecākie PSKP biedri, ieradās ražošanas pirmradnieki, deputāti, ministri, partijas, padomju un arodbiedrību darbinieki, zinātnes un kultūras darbinieki.

Skatuves dziļumā, ziedu ielokā — milzīgs Vladimira Iljiča portrets. Abās pusēs gadskaitļi: «1924—1954». Nekustīgi stāv goda sardze. Vīrs skatuves zelta burtiem rakstīti vārdi, kas kļuvi par padomju cilvēku cīņas devīzi, — «Zem Ļeņina karoga, Komunistiskās partijas vadībā — uz priekšu, uz komunisma uzvaru!»

Pulkstenis 18.50. Prezidijs ierodas biedri G. M. Malenkovs, V. M. Molotovs, N. S. Čruščova, N. A. Bulganins, L. M. Kaganovičs, A. I. Mikojans, M. Z. Saburovs, M. G. Pervu-

čins, N. M. Sveržiks, P. K. Ponomarenko, M. A. Suslovs, P. N. Pospelovs, N. N. Sataļins. Klātesošie pieceldamies apsveic viņus dedzīgiem, ilgstošiem aplausiem.

Biedra N. S. Čruščova runa

Biedri!

Trīsdesmit gadi pagājuši kopš tās dienas, kad stāja pūkstēt Vladimira Iljiča Ļeņina, mūsu lielā vadoga un skolotāja, ģenialā teoretika, domātāja un revolūcijas organizētāja sirā.

Ļeņins radīja mūsu lielo Komunistisko partiju, ko nesaraujamas saites saista ar tautu, norūdiņa un nosargāja to neatlaidīgā cīņā pret daudzajiem ienaidniekiem.

Ļeņins vadīja vislielāko revolūciju, kas ievirzījusi cilvēku sabiedrības attīstību jaunā, socialistiskā ceļā. Ļeņins nodibināja cilvēces vēsturē pirmo strādnieku un zemnieku valsti — Padomju valsti, nosargāja šo valsti visgrūtākajā tās attīstības laikā, kad tā, vēl jauna un nenostiprinājusies, cīnījās ugunslokā pret daudzajiem ārējiem un iekšējiem ienaidniekiem.

Ļeņins izveda padomju zemi uz plaša, gaiša socialistiskās sabiedrības veidošanas ceļa. Mūžos nedzīstošais Ļeņina ģenijs atklāja pārejas ceļus uz komunisma mūsu zemē.

Ļeņins pasludināja tautu miera politiku un lika to Padomju valsts ārpolitikas pamatā. Ļeņins pamatoja iespēju divām dažādām ekonomiskām sistēmām līdzās pastāvēt miera apstākļos. No šiem ļoti svarīgajiem Ļeņina norādījumiem nelokāmi vadās mūsu partija un Padomju valsts. Ļeņins — tas ir miera un visu zemju tautu draudzības karogs!

Viss V. I. Ļeņina mūžs bija veltīts tautai. Visus savus gigantiskos spēkus, gaišo ģeniju, nelokāmo dzelzs gribu Ļeņins veltīja cīņai par darbaļaužu atbrīvošanu no kapitalistiskās verdzības.

Uzticīga Ļeņina novēlējumiem, Padomju Savienības Komunistiskā partija noveda mūsu Dzimtenes tautas pie socialisma uzvaras.

Vadoties no dižā Ļeņina mācības, mūsu partija pastāvīgi stiprina Padomju valsti, strādnieku un zemnieku nesatricināmo savienību, mūsu Dzimtenes tautu draudzību, nenogurstoši gādā par mūsu zemes ekonomikas tālāku uzplaukumu, padomju cilvēku dzīves materiālā un kultūras līmeņa celšanu.

Ļeņinisms ir visu uzvaroša mācība par jaunās pasaules celšanu. Ļeņina tēls dzīvo visu zemju darbaļaužu sirdīs un apziņā, iedvesmo viņus cīņā par mieru, demokrātiju un socialismu. Mūžam dzīvos dižā marksisma-ļeņinisma mācība, varenais mūsu uzvaru avots!

Dzīvo un zeļ lielais Ļeņina darbs. Zem Ļeņina-Staļina karoga, Komunistiskās partijas vadībā padomju tauta droši iet uz priekšu, uz pilnīgu komunisma uzvaru.

Lūdzu piecelties godināt Vladimira Iljiča Ļeņina gaišo piemīni. (Visi pieceļas.)

Biedri! Svinīgo sēru sēdē, veltītu Vladimira Iljiča Ļeņina nāves 30. gadadienai, palūdīnu par atklātu.

* * *

Vārdu referatam par V. I. Ļeņina nāves 30. gadadienu dod PSKP CK Sekretaram biedram Pospelovam.

Klātesošie ar lielu uzmanību klausās referātu, kurā tiek attēloti milzīgie pārmaiņojumi, kas notikuši mūsu zemē. Ļeņina izlotā Komunistiskā partija savas Centralās Komitejas vadībā ar V. I. Ļeņina darba diženo turpinātāju — J. V. Staļinu priekšgalā nodrošināja pasaulē pirmās socialistiskās sabiedrības uzcelšanu mūsu zemē.

Vēlreiz aplausiem klātesošie atbild uz b. Pospelova uzskaitu suminājumu par godu slavenajai Padomju Savienības Komunistiskajai partijai, par godu dižajai padomju tautai, par godu ļeņinismam.

Svinīgās sēru sēdes dalībnieki pieceļas un nodzied partijas himnu. Zālē svinīgi un vareni atskan Internacionāles melodija.

UZ PETROGRADU

A. Lopuchova gleznas reprodukcija

ĻEŅINS — NEMIRSTĪGS

Trīsdesmit gadi pagājuši, kopš miris Vladimirs Iljičs Ļeņins — ģenialais Padomju Savienības Komunistiskās partijas un socialistiskās Padomju valsts nodibinātājs.

Trīsdesmit gadi pagājuši, kopš stājusies pūkstēt visvienkāršākā, viscilvēciskākā un vislielākā mūsu laikmeta cilvēka sirā. Taču Ļeņins nav aizgājis no savas tautas. Tāpat kā agrāk, viņš soļo komunisma izcīnītāja ierindās priekšgalā, rāda ceļu, māca, iedvesmo. Padomju ļaužu apziņā Ļeņins vienmēr ir un būs dzīvs, jo nevar nomirt tas, kas vairāk kā jebkurš cits spējis darīt savas tautas un visas cilvēces labā.

Vladimira Iljiča Ļeņina kristalliskā skaidrībā bija koncentrētas padomju tautas cildenākās, labākās īpašības — gaišs prāts, nesalaužama virsība, tēraudcietība, nesamierināms naidis pret verdzību un verdzinātājiem, bezgalīga mīlestība uz vienkāro darba cilvēku, neiedragājama uzticība tautai, tās radošajam spēkam. Ciešās saites ar darba tautu, tautas vajadzību un ilgū dziļā izpratne bija tas faktors, kas Vladimira Iljiču jau viņa revolucionārās darbības sākumā izvirzīja par Krievijas proletariāta atbrīvošanas cīņas vadītāju. Apbrīnojami skaidri Ļeņins saskatīja ceļus uz revolūcijas uzvaru vēl tad, kad viņa skatīenam vajadzēja izlausties cauri cariskās despotijas tumsai, cauri neskatītam kauju līdnam. Viņš vienīgais jau Krievijas proletariāta revolucionārās cīņas ceļa sākumā spēja pateikt: ko darīt!

Ļeņins ir mūžam dzīvs mūsu Komunistiskajā partijā, ko viņš ir nodibinājis, izaudzinājis, allaž modri sargājis pret visiem ienaidnieku tīkojumiem. Komunistiskās partijas vadībā padomju tauta izcīnījusi uzvaru Lielajā Oktobra revolūcijā, lielāko uzvaru, kas jebkad izcīnīta cilvēces vēsturē, uzvaru, ar kuru cilvēcei sācies jauns, socialisma laikmets. Komunistiskās partijas vadībā padomju tauta uzcelusi savā zemē socialismu, Lielā Tēvijas kara kaujās satriekuši pīšļos imperialisma zverisko mēģinājumu atņemt padomju ļaudīm viņu revolucionārās cīņas un socialistiskā darba augļus. Komunistiskās partijas vadībā padomju tauta sekmīgi realizē pāreju no socialisma uz komunismu. Visā savā darbībā Komunistiskā partija uzticīgi seko Ļeņina novēlējumiem.

Kad runājam: Ļeņins,
domājam —
partija;
Kad runājam: partija,
domājam —
Ļeņins.

Tā šo patiesību dzejas vārdiem izteicis Vladimirs Majakovskis.

Ļeņins ir mūžam dzīvs viņa nodibinātajā Padomju valstī, pirmajā istenajā darbaļaužu tēzēmē. Neizmērojami straujiem tempiem aug Padomju valsts varenība un starptautiskā autoritāte. Un visu sasniegumu pamatā likti Ļeņina norādījumi, Ļeņina izstrādātie principi.

Bieži vien ir tā, ka padomju ļaudis, pabeidzusi kādu lielu darbu — uzceluši gigantisku spēkstaciju, novākuši bagātu ražu vai guvuši izcilu sasniegumu jebkurā citā darba frontes iecirknī — pie sevis nodomā: kaut to redzētu Ļeņins, kā viņš par to priecātos! Dziļi pamatoja ir šī vēlēšanās, jo Ļeņins bija pirmais, kas savos drosmīgajos sapņos, sava ģenialā prāta spārnotajā lidojumā jau pirms vairāk nekā trīsdesmit gadiem saskatīja padomju tautas radošā darba lieliskos rezultātus un norādīja drošus ceļus, kā tie visātrāk sasniegti.

Patiesām, lai kādai dzīves un darba nozarei plevēršamies, visur arī šodien jūtam Ļeņina vadošo roku, viņa klātbūtni, dzirdam viņa padomu.

Padomju zemes rūpniecība izaugusi par vismodernāko pasaulē — Ļeņins mācīja, ka bez spēcīgas industriālas nav iespējama Padomju valsts pastāvēšana. Padomju lauksaimniecība sasniegusi varenu uzplaukumu, tā ir tik bagātīgi apgādāta ar tehniku, ka zemnieka darbs kļuvis nesalīdzināmi vieglāks un ienesīgāks kā jebkur citur pasaulē — ceļu uz kolektivizāciju, uz socialistisku lauksaimniecību radīšanu laukos norādīja Ļeņins. Balstoties uz socialistiskās industriālas un lauksaimniecības lielajiem sasniegumiem, Komunistiskā partija tagad varējusi izvirzīt uzdevumu: strauji, divu trīs gadu laikā panākt krasu tautas labklājības līmeņa pacelumu — Ļeņins vienmēr pašā pirmajā vietā stādīja vienkāro darba cilvēka intereses. Vienkāro cilvēks bija Ļeņina tuvākais draugs. Un Ļeņins bija vienkāro cilvēka tuvākais draugs. Krāšņāka un daudzpusīgāka, padomju dzīves attīstību arvien aktīvāk ietekmējoša veidojas mūsu māksla, literatūra, kultūra — Ļeņins, pats būdams visizcilākais sava laikmeta kultūras darbinieks, vienmēr bija gudrs padomdevējs, sirsnīgs draugs padomju rakstnieku, mākslinieku un zinātnieku saimei. Izvirzīdams jaunus, tikai socialistiskajai kultūrai un mākslai atrisināmus uzdevumus, Ļeņins norādīja rūpīgi sargāt pasaules kultūras, īpaši progresīvās krievu kultūras, pagātnes mantojumu, mācīties no tā.

Ļeņins ir mūžam dzīvs ļeņinismā — Imperialisma un proletariskās revolūcijas laikmeta marksismā. Nosargājis Marksa-Engelsa ģenialo mācību pret visiem ienaidnieku uzbrukumiem, viņš attīstīja to tālāk, atbilstoši jaunajiem vēsturiskajiem apstākļiem. Ļeņinisma idejas, Ļeņina mācība likta visas Padomju Savienības Komunistiskās partijas un Padomju valdības politikas pamatā. Un tas ir neizsīkstošs mūsu uzvaru avots. Ļeņinisms ir mācība, kas visas pasaules darbaļaudīm rāda ceļu uz brīvību, uz mieru un draudzību starp tautām.

Pār pasauli, aicinādamus un vadīdamus tautas uz nemīdīgu progresu, uz brīvību un demokrātiju, cēli pland ļeņinisma karogu.

Maskava. Sarkanais laukums. Darbaļaudis virzās uz V. I. Ļeņina un J. V. Staļina mauzoleju. TASS fotochronika

V. I. LEŅINA NĀVES XXX GADADIENĀ

Biedra P. N. Pospelova referats svīnīgajā sēru sēdē Maskavā

Biedri!

Trīsdesmit gadi pagājuši kopš dienas, kad miris Vladimirs Iljičs Leņins — revolūcijas ģenijs, Padomju Savienības Komunistiskās partijas radītājs, Padomju socialistiskās valsts nodibinātājs, visas pasaules darbaļaužu lielais vadonis un skolotājs.

Trīsdesmit gadus Komunistiskā partija ved padomju tautu pa Leņina norādīto pareizo ceļu. Leņinisma nemirstīgās idejas apgaismo ceļu Padomju Savienības darbaļaudim cīņā par komunistiskās sabiedrības uzcelšanu, vareni ietekmē visu pasaules vēstures gaitu, iedvesmo darbaļaudis visā pasaulē cīņā pret kapitalistiskajiem spaidiem, par jaunas, brīvas dzīves celšanu, par mieru un tautu draudzību.

Leņina izīstotā Komunistiskā partija savas Centralās Komitejas vadībā ar V. I. Leņina darba diženo turpinātāju J. V. Staļinu priekšgalā pēc Leņina nāves nosargāja leņinismu pret visiem socialisma ienaidnieku uzbrukumiem un nodrošināja pasaulē pirmās socialistiskās sabiedrības uzcelšanu mūsu zemē. Lai kā reakcionārie imperialisma spēki mēģinātu pagriezt atpakaļ vai apturēt vēstures gaitu, vēsture iet uz priekšu saskaņā ar objektīvajiem vēstures attīstības likumiem un ar šos likumus atspoguļojošo mūžam dzīvo un uzvarošo marksisma-leņinisma mācību. Ar katru gadu aug un nostiprinās miera, demokrātijas un socialisma spēki, arvien uzskatāmāk un pārliecinošāk apstiprinās Leņina revolucionārā zinātniskā paredzējuma diženums, apstiprinās viņa atklātie mūsdienu sabiedrības attīstības likumi.

I

Markss atklāja buržuaziskās sabiedrības kustības ekonomisko likumu, izpētīja kapitalistiskās sabiedrības ražošanas attiecības to izcelšanās, attīstības un pagrimuma procesā, zinātniski pierādīja, ka nenovēršams ir kapitalisma krachis un kapitalistiskās sabiedrības revolucionāra pārvēršana par socialistisko.

Jaunā vēstures laikmeta apstākļos, kad kapitalisms pāraudzis savā augstākajā stadijā, imperialisma stadijā, kad nodibinājies monopols kundzība, Leņins deva imperialisma, kā kapitalisma pēdējās stadijas, ekonomiskās un politiskās būtības ģenialu zinātnisku analīzi. Leņins atklāja kapitalisma ekonomiskās un politiskās attīstības nevienmērības likumu imperialisma laikmetā un no tā izrietošo socialisma uzvaras iespēju sākumā nedaudzās vai pat vienā atsevišķi ņemtā zemē.

Imperialisma ekonomiskā būtība, pēc Leņina definīcijas, ir tā, ka konkurences brīvību nomaina monopols, kas izpaužas gan trestos, sindikatos, gan gigantisku banku vispēcībā, izejvielu avotu sagrābšanā un uzpirkšanā. „Ekonomiskajā monopolā ir visa lietas būtība” — uzsver Leņins. Ekonomiskam monopolam ir raksturīga tieksme pēc maksimālas monopolaugstas peļņas. Šajos klasiskajos Leņina norādījumos pēc būtības tika atklātas imperialisma ekonomiskā pamatlikuma iezīmes.

Monopolistiskā kapitalisma politiskajā virsībā Leņins par raksturīgu uzskatīja pagriezienu no demokrātijas uz politisku reakciju, viņš norādīja, ka kapitalistiskajam monopolam atbilst reakcijas pastiprināšanās gan ārējā, gan iekšējā politikā, nacionālo spaidu pastiprināšanās, imperialisma cenšanās iedragāt citu nāciju un valstu politisko, nacionālo neatkarību, cīņa par pasaules pārdalīšanu starp kapitalistiskajām lielvalstīm.

Monopoli imperialistisko spaidu pastiprināšanās rada strādnieku šķiras un koloniju un puskoloniju apspiesto tautu pretestības pastiprināšanos, to tautu pretestības pastiprināšanos, kuru nacionālo neatkarību un nacionālo suverenitāti mīda kājam imperialisms.

Šī augošā tautu pretošanās imperialistiskajai politikai, imperialistiskajiem spaidiem ir imperialisma vārgā vieta. Pēdējo gadu fakti un notikumi pārliecinoši rāda, ka kapitalistisko monopolu dzišanās pēc maksimālas peļņas, kas rada neatrisināmas pretrunas tirdzniecībā pasaules kapitalistiskajā tirgū, un citu valstu

nacionālās neatkarības apspiešanas politika, kas dabiski rada tautu pretestību, — padziļina visas kapitalistiskās sistēmas vispārējo krīzi. Pamatojoties uz milzīgu faktiskā materiāla kritisku analīzi, pamatojoties uz visa tā teoretisku vispārinājumu, ko tautām atnesa pirmais pasaules karš, Leņins zinātniski pierādīja, ka kapitalisms, kas līdz pat XIX gadsimta beigām attīstījās pa augšupējo līniju, imperialisma laikmetā pārvērties par parazitisku, mirstošu kapitalismu, kas grūz cilvēci jaunu un jaunu asiņainu karu un ekonomisku katastrofu bezdibeni.

Leņins savos darbos ne vienreiz vien uzsver, ka buržuaziskie politiķi nav spējīgi saprast imperialistisko karu svarīgākās sekas un rezultātus. Kara sekas agrāk nepieredzētā ātrumā atver acis miljoniem un desmitiem miljonu buržuazijas nomākto, nospiesto, piekrāpto, apmulķoto cilvēku.

Lielā Oktobra socialistiskā revolūcija spilgti apstiprināja Leņina revolucionārā teoriju. Krievijas proletariats, savienībā ar revolucionāro zemniecību, savienībā ar agrāk apspiestajām tautām, Leņina un leņiniskās partijas ģenialajā vadībā veica visdziļāko vēsturisko varoņdarbu — pirmais pārvērta pasaules imperialisma fronti, nodibināja proletariata diktatūru, sāka jaunu vispasaules vēstures laikmetu, socialisma triumfa laikmetu.

Bija vajadzīgs viss Leņina revolucionārā ģenija diženums, leņiniskās partijas vislielākā varonība un izturība, Krievijas tautas masu revolucionārās enerģijas gigantiskais kāpinājums, lai gāztu imperialisma varu Krievijā un izvestu valsti no imperialistiskā kara.

Leņina radītā dižā partija satrēca meņševikus ar viņu vaimanām par to, ka proletariats sastāda Krievijas iedzīvotāju mazākumu un ka tas it kā „neesot nobriedis” socialismam; partija droši un pārliecinoši veda strādnieku šķiru un tās revolucionāro sabiedroto — darba zemniecību uz imperialisma varas gāšanu un noveda tās līdz socialistiskās revolūcijas uzvarai 1917. gada oktobrī.

Leņins iedvesmas pilns paredzēja, ka zemeslodes iedzīvotāju vairākumu galu galā apmāca un audzina cīņai pats kapitalisms, imperialisma pieaugošās pretrunas, ka šis pasaules iedzīvotāju vairākums neparasti ātri tiek ierauts cīņā par savu atbrīvošanos. Leņinam nebija ne mazāko šaubu par to, ka socialisma galīgā uzvara pilnīgi un noteikti nodrošināta.

Visa vēstures gaita apstiprinājusi un apstiprina Leņina zinātnisko paredzējumu. Radījusi revolucionārā ceļā priekšnoteikumus straujam ražošanas spēku pieaugumam, padomju tauta Leņina partijas vadībā uzcēla mūsu zemē socialistisko sabiedrību, sagrāva vācu fašismu un japāņu militarismu. Vācu fašisma un japāņu militarisma sakāves rezultātā otrajā pasaules karā no imperialisma sistēmas atkritušas vairākas Eiropas zemes, atkritusi Lielā Ķīnas Tautas Republika, izveidojusies varēna miera, demokrātijas un socialisma nometne.

Pēc pilsoņu kara un intervencijas beigām Leņins norādīja, ka mūsu zeme izkarojusi sev iespēju veselu laika posmu miera apstākļos pastāvēt līdzās kapitalistiskajām valstīm. Vienlaikus Leņins brīdināja, ka imperialisti neatmetīs savus tīkojumus un ka tāpēc mums nenogurstoši jāstiprina mūsu socialistiskās tēvijas aizsardzība.

Leņins uzsver Padomju valdības pastāvīgo vēlēšanos nodibināt normalas diplomatiskās un tirdzniecības attiecības ar kapitalistiskajām zemēm, tai skaitā ar Amerikas Savienotajām Valstīm.

Savā pazīstamajā atbildē uz amerikāņu avīzes korespondenta jautājumu, kādi ir pamati mieram ar Ameriku, Leņins 1920. gadā paziņoja:

„Lai Amerikas kapitalisti neaiztiek mūs. Mēs viņus neaiztiksīm. Mēs esam gatavi pat samaksāt viņiem ar zeltu par transportam un ražošanai derīgām mašinām, darbarīkiem u. c. Un ne tikvien ar zeltu, bet arī ar izejvielām” (Raksti, 30. sēj., 332. lpp.).

Leņins vairākkārt izteicās par draudzīgu attiecību nodibināšanu ar Angliju un Franciju. Intervijā angļu laikraksta „Manchester Guardian”

korespondentam 1922. gadā, sakarā ar jautājumu par Padomju Krievijas sadarbības perspektīvām ar Angliju un Franciju, Leņins norādīja: „Mēs uzskatām, ka pilnīgi draudzīgas attiecības ar abām valstīm ir pilnīgi iespējamas un tās panākt ir mūsu mērķis... Mēs uzskatām, ka pareizi saprastas Anglijas un Francijas intereses gluži tāpat darbosies šī virzienā” (Raksti, 33. sēj., 337. lpp.).

Šie Leņina paziņojumi atmāsko mūsu ienaidnieku no imperialisma nometnes mēlēsīgos izdomājumus attiecībā uz Padomju valdības „nēvēlēšanos” nodibināt normalas attiecības ar kapitalistiskajām valstīm.

Leņins sevišķi nozīmīgi piešķir Padomju valsts tirdzniecības attiecībām ar buržuaziskajām zemēm kā vienam no svarīgākajiem faktoriem, kas veicina divu sistēmu ilgstošu līdzās pastāvēšanu miera apstākļos. Leņins norādīja, ka ekonomiskās grūtības neizbēgami spiedis kapitalistiskās zemes stāties uz tirdzniecības attiecību ceļa ar Padomju Krieviju.

„Ir lielāks spēks, — teica Leņins, — nekā jebkuras naidīgas valdības vai šķiras vēlēšanās, griba un lēmums, šis spēks ir vispasaules kopīgās ekonomiskās attiecības, kuras spiež viņas stāties uz šā ceļa, kas noved pie sakariem ar mums” (Raksti, 33. sēj., 125. lpp.).

Komunistiskā partija un Padomju valdība vienmēr vadījusies un vadās no mūsu lielā skolotāja Leņina norādījumiem par mūsu zemes ilgstošas mierīgas līdzās pastāvēšanas iespēju ar kapitalistiskajām zemēm. Leņina norādījumi par divu sistēmu — socialistiskās un kapitalistiskās — ilgstošas līdzās pastāvēšanas un mierīgas ekonomiskās sacensības iespēju ir principālais pamats Padomju valdības konsekvēntajai cīņai par stabili un ilgstošu mieru, par starptautiskā saspīlējuma veidošanu. Padomju valdība dara visu nepieciešamo, lai miera ceļā noregulētu visus neatrisinātos jautājumus.

Padomju valdības nenogurstoši cīņa par ilgstošu un stabili mieru, par starptautiskās drošības stiprināšanu, rod visas progresīvās cilvēces atbalstu un simpatijas. Varenā organizētā kustība par mieru, kas tagad izvērsusies visās zemēs, sevišķi uzskatāmi apstiprina Leņina vārdus par to, „ka mūsu miera politikai piekrīt milzīgais vairākums zemeslodes iedzīvotāju” (Raksti, 30. sēj., 356. lpp.).

Leņinisms ir visas progresīvās cilvēces karogs cīņā pret imperialismu, par mieru, par draudzību starp visu zemju tautām, par visu tautu gaišu nākotni. Leņinisms ar savu revolucionāro ideju spēku dod mums, tāpat kā arī visas pasaules darbaļaudis, granitcietu pamatu, lai mēs spētu savlaicīgi mobilizēt masas neļokāmā cīņā pret agresijas un imperialisma spēkiem, par stabili un taisnīgu mieru visām, lielām un mazām, tautām.

Komunistiskā partija uzskata par savu svēto pienākumu tālāk nostiprināt miera, demokrātijas un socialisma nometni, aktīvi, enerģiski rīkoties, lai nodrošinātu mieru visā pasaulē, kvēli atbalstīt visus zemeslodes laudis, kas cīnās par jauna pasaules kara novēršanu, par stabili un ilgstošu mieru.

II

Leņins deva teoretisku pamatojumu socialisma uzvaras iespējai sākumā vienā zemē. Socialisma uzcelšana PSR Savienībā ir Leņina gudro novēlējumu izpildes rezultāts, Padomju Savienības Komunistiskās partijas gigantiskās organizējošās un vadošās darbības dižens vainagums, strādnieku, zemnieku, inteliģences iedvesmas pilnā, varonīgā, radošā darba auglis.

Leņina nemirstīgajos darbos doti galvenie principiālie, teoretiskie norādījumi par komunistiskās sabiedrības uzcelšanu mūsu zemē, par pakāpeniskās pārejas ceļiem no socialisma uz komunismu, tas ir, no ražošanas līdzekļu kopēja īpašuma un produktu sadalīšanas samērā ar katra darbu uz komunistisko principu: „Katrs pēc spējam, katram pēc vajadzībām” realizēšanu.

Par izšķirošo un svarīgāko noteikumu socialistiskās sabiedrības pakāpeniskai pāraugšanai komunistiskajā Leņins uzskatīja socialistiskās sabiedrības ražošanas spēku attīstīšanu visiem līdzekļiem, socialisma materiāli tehniskās bāzes nepārtrauktu uzlabošanu, darba ražīguma

pieaugumu, produktu un tautas patēriņa priekšmetu pārpilnības radīšanu. Jau partijas programmas projektā 1902. gadā Leņins par socialās revolūcijas pamatmērķi izvirzīja uzdevumu nodrošināt visiem socialistiskās sabiedrības locekļiem „pilnīgu labklājību un brīvu vispusīgu attīstību”.

Leņins kopš Oktobra revolūcijas pirmajām dienām vēltīja milzīgu uzmanību jautājumam par mūsu zemes ražošanas spēku attīstību.

1918. gada aprīlī Leņins sastāda „Zinātniski tehnisko darbu plāna uzmetumu”, kurā Zinātnu akadēmijai dota virkne svarīgu uzdevumu Krievijas dabisko ražošanas spēku sistematiskā studēšanā un pētīšanā. Šajā dokumentā starp citiem Leņina norādījumiem ir šāds:

„Lai sevišķi uzmanība tiktu pievērsta rūpniecības un transporta elektrifikācijai un elektrības lietošanai zemkopībā. Lai elektriskās enerģijas iegūšanai tiktu izmantotas tādas kurināmā šķirnes, kuras nav pirmā labuma (kūdra, siltākas šķirnes ogles), tā kā elektrisko enerģiju varētu iegūt ar vismazākajiem izdevumiem degvielas iegūšanai un pārvadāšanai.

Ūdensspēks un vēja dzīnēji vispār un to izmantošana zemkopībā”.

(Raksti, 27. sēj., 280.—281. lpp.)

Rakstā „Mūsdienu galvenais uzdevums” (1918. g.) Leņins rakstīja: „Mums ir materiāls kā dabas bagātības, tā cilvēka spēku krājumos un arī lieliskajā vīrenā, ko tautas jaunradei devusi lielā revolūcija, — lai radītu patiesi varenu un bagātu Krievzemi”. (Raksti, 27. sēj., 130. lpp.)

Pirms 30 gadiem mūsu zeme spēra vēl tikai pirmos soļus industrializācijā, no pagātnes mantotās tehniskās atpaliecības pārvarēšanā, atpaliecības, ko bija palielinājuši intervētu nodarītie postījumi.

Leņins uzskatīja, ka mūsu zemes glābšis ir pagūt attīstīt mūsu smagajā industriju līdz imperialistisko valstu nākamajam uzbrukumam mūsu zemei.

Šo svarīgo Leņina novēlējumu mūsu partija un visa padomju tauta godam izpildījušas. Mūsu socialistiskajā Tēvijā tagad ir vispusīgi attīstīta smagā industrija, valsts aizsardzības un visas tautas saimniecības attīstības varena bāze. 28 gados, kas pagājuši kopš partijas XIV kongresa, rūpnieciskās produkcijas izlaide PSR Savienībā palielinājusies 29 reizes. Pie tam tērauda ražošana pieaugusi 21 reizi, ogļu — 19 reizes, elektroenerģijas izstrādāšana palielinājusies 45 reizes. Vēl straujākiem tempiem augusi mašīnbūvniecības un ķīmiskās rūpniecības produkcija.

Tagad mūsu rokās ir vēl varēnāks enerģijas avots nekā elektrība. Padomju zinātnieki ar panākumiem strādā, lai kolosālās iespējas, ko dod atomenerģijas lietošana, izmantotu komunisma celtniecībai, cilvēces labklājībai, bet ne tautu pakļaušanai un iznīcināšanai, ne pasaules civilizācijas sagrāšanai. Padomju Savienības neapstrīdamā tehniskā un ekonomiskā varenība, tās sasniegumi zinātnē un tehnikā atskurbināti iedarbojas uz dažiem dedzīgiem tā dēvētā „krusta kara” sludinātājiem pret Padomju Savienību un tautas demokrātijas valstīm.

Padomju Savienības Komunistiskās partijas XIX kongress rezumēja padomju tautas cīņas un uzvaru diženos rezultātus un nosprauda programmu mūsu zemes tālākai gaitai uz priekšu. Partijas izstrādātās valsts industrializācijas politikas sekmīgā realizēšana sagatavoja nepieciešamos priekšnoteikumus mūsu zemes lauksaimniecības spējam augšupēji un vieglās un pārtikas industrijas ražošanas paplašināšanai. Tagad, kad likvidēti postījumi, ko smagajai rūpniecībai nodarīja vācu fašistu iebrukums, tagad pirmo reizi Padomju varas gados radusies objektīva iespēja vieglās industrijas, tautas patēriņa priekšmetu ražošanas forsētai attīstībai. PSRS Augstākās Padomes piektās sesijas lēmumos, PSKP CK septembra Plenuma vēsturiskajos lēmumos, pēc tam pieņemtajos partijas un valdības lēmumos izteikta grandiozā vispusīgā cīņas programma socialistiskās lauksaimniecības tālākai attīstībai un darbaļaužu

materialās labklājības celšanai. Komunistiskā partija un Padomju valdība izvērsusās cīņā par lauksaimniecības krasu augšupeju, par vieglās un pārtikas rūpniecības paštrianu attīstību, lai tuvākajos divos trijos gados pilnīgi apmierinātu mūsu zemes iedzīvotāju pieaugošās vajadzības pēc pārtikas produktiem un tautas patēriņa precēm.

So uzdevumu praktiska atrisināšana tagad ir svarīgākā komunistiskās celtniecības programmas sastāvdaļa. Mūsu panākumiem komunisma celtniecībā ir ne vien iekšēja, bet arī liela starptautiska nozīme.

Ne pārāk sen amerikāņu buržuaziskajā presē parādījās uztraukuma pazīmes sakarā ar Padomju Savienības programmu, kas paredz patēriņa preču ražošanas paplašināšanu, tika izteiktas domas, ka Rietumeiropas zemēm jāsaņem ar Padomju Savienību, kā izsākās amerikāņu laikraksts „Journal of Commerce” — „Šajā drudzainajā dzīves līmeņa paaugstināšanā”. Lai atļauts jautāt: „bet kas gan tur sliktas, ja drudzainās brunošanās vietā, kura notiek kapitalistiskajās zemēs, sāksies mierīga ekonomiska sacensība par dzīves līmeņa paaugstināšanu? Vai tautas iebildis pret tādu „drudzainu dzīves līmeņa paaugstināšanu?”

Amerikāņu žurnāls „Reporter”, apskatīdams pasaules attīstības perspektīvas tuvākajos 20 gados un salīdzinādams PSRS tautas saimniecības attīstības straujos tempus ar ekonomikas sastingumu un trūdēšanu kapitalistiskajās zemēs, redz „draudus” no Padomju Savienības puses nevis tai apstākli, ka Padomju Savienība kādam uzbrukumam, bet tāpēc, raksta žurnāls, ka „Krievija varētu daļu pieaugušās ražošanas izmantot patēriņa preču izlaidei, lai ar sava piemēra pievilcību vien izsistu no līdzsvara Rietumeiropu”.

Imperialisma ideologi saprot, ka katram jaunam mūsu panākumam komunisma celtniecībā un darbaļaužu dzīves līmeņa paaugstināšanā būs milzīga ietekme uz kapitalistisko un koloniālo zemju tautu prātiem un sirdīm.

Proletariata diktatūras augstāko principu Leņins redzēja strādnieku šķiras un zemniecības stingrā, nesatricināmā savienībā, viņš prasīja visnotaļ atbalstīt šo savienību, lai strādnieku šķira varētu paturēt vadošo lomu un valsts varu. Leņina ideja par strādnieku šķiras savienību ar darba zemniecību ir viens no svarīgākajiem Leņina proletariskās revolūcijas teorijas pamatiem.

Partija uzskata par savu vispirmo pienākumu nenogurstoši stiprināt strādnieku šķiras un zemniecības savienību — mūsu Dzimtenes varenības pamatu. Dižā leņiniskā strādnieku šķiras un darba zemniecības ciešās savienības princips pastāvīgai realizēšanai dzīvē ir ārkārtīgi svarīga nozīme komunisma celtniecībā. Partijas Centralās Komitejas septembra Plenuma izvirzīto grandiozo uzdevumu sekmīga atrisināšana veicinās strādnieku šķiras un kolchozu zemniecības savienības tālāku nostiprināšanos.

Vairāki pēdējā laika posmā pieņemtie partijas un valdības praktiskie pasākumi ceļ kolchozu zemniecības ekonomisko ieinteresētību tādu lauksaimniecības nozaru kā lopkopības, saņķkopības, kartupeļu ražošanas attīstībā. Partija un valdība pie tam vadās no Leņina principiāliem norādījumiem. Kā vienu no socialistiskās saimniecības kardinalajiem principiem Leņins izvirzīja materiālās ieinteresētības principu. Leņins mācīja, ka desmitiem un atkal desmitiem miljonu cilvēku var aizvest līdz komunismam vienīgi ar noteikumu, ka lielās revolūcijas radītās tautas masu entuziasms tiks savienots ar personīgās ieinteresētības principu, personīgām interesēm un saimniecisko aprēķinu.

Leņins ar sevišķu spēku uzsver, ka personīgās intereses jāsavieno ar visas sabiedrības, valsts interesēm un personīgās intereses jāpakļauj kopīgajām tautas, kopīgajām valsts interesēm. No šā Leņina norādījuma arī vadās mūsu partija un Padomju valdība, ceļot komunistisko sabiedrību.

Leņins radīja tautu līdztiesības un draudzības ideoloģiju, uz kuras pamata attīstījusies un nostiprinājusies daudznaciju padomju valsts.

(Turpinājums 3. lappusē)

V. I. LEŅINA NĀVES XXX GADADIENĀ

Biedra P. N. Pospelova referats
svinīgajā sēru sēdē Maskavā

(Turpinājums no 2. lappuses)

Kapitalistiskais privatizācija, kapitalistiskās ražošanas attiecības šķir tautas, nācijas un nostāda tās antagonisma, spaidu, nevienlīdzības attiecībās. Socialistiskais īpašums un uz tā pamata izauģošās socialistiskās ražošanas attiecības apvieno, sakļauj tautas, nācijas uz brālīgas draudzības, sadarbības un savstarpējas palīdzības pamatiem.

Dižā tautu līdztiesības un draudzības ideoloģija, kas tiek realizēta Padomju Savienībā, paver jaunas perspektīvas cilvēces pasaules vēsturiskajā attīstībā, varenī, neatvairāmi ietekmē visas pasaules tautu apziņu.

Komunistiskā partija sakļāvusi visas mūsu Dzimtenes tautas vienotā brāļu saimē, dižajā Padomju Socialistisko Republiku Savienībā. PSRS tautu draudzība ir viens no mūsu varenās daudznaciju socialistiskās valsts svarīgākajiem pamatiem. Mūsu zemes tautas brālīgā sadraudzībā pārvarējušas gadsimtiem ilgo ekonomisko un kultūras atpalicību, panākušas nepieredzētu tautas saimniecības augšupeju un formā nacionālās, saturā socialistiskās kultūras uzplaukumu. Tas ir mūsu partijas neapšaubāmi realizētās leņinskās nacionālās politikas rezultāts.

Padomju Savienības tautu nesatricināmās draudzības nostiprināšanā nenogurstoši strādāja Leņina līdzgaitnieks un viņa darba turpinātājs — Staļins; partijas Centrālā Komiteja pastāvīgi rūpējās par tautu draudzības nostiprināšanu.

Visas mūsu zemes tautas šajās dienās atzīmē izcilu vēsturisku notikumu — 300. gadadienu kopš Ukrainas atkalapvienošanās ar Krieviju. Krievu un ukraiņu tautas, kopā ar visām mūsu zemes tautām, ciešā sadraudzībā cel dižo komunisma ēku. Tautu draudzība aug un nostiprinās. Mūsu partija, nelokāmi realizējot leņinski stalinisko nacionālo politiku, nevienam neatļaus satricināt vai vajināt Padomju Savienības tautu lielās nesagraujamās draudzības saites.

Leņins paredzēja, kā pakāpeniskās pārejas procesā uz komunisma augstāko fazi augs cilvēku komunistiskā apziņa. Komunistiskās apziņas audzināšanu, jaunu cilvēku audzināšanu, kuriem darbs pārvērstos par pirmo dzīves nepieciešamību, Leņins uzskatīja par vienu no galvenajiem uzdevumiem pārejai uz komunismu.

III

Leņins ir jauna tipa marksistiskās partijas, leņinisma partijas radītājs, kura parādīja, ka tā spēj vēst proletariatu uz varas iekarošanu, noveda mūsu tautu pie socialisma uzvaras un tagad sekmīgi vada komunisma celtniecību, iet starptautiskās revolucionārās un atbrīvošanās kustības avangardā. Leņins izstrādāja revolucionārās marksistiskās partijas ideoloģiskos, organizatoriskos, taktiskos un teoretiskos pamatus, rūpīgi audzināja partijas kadru, kas izcīnījis trīs revolūcijas. Leņins radīja viengabalainu un harmonisku mācību par partiju.

Leņins uzskatīja partiju par strādnieku šķiras apzinīgu, kaujiniecisku avangardu, darbaļaužu vadoni un skolotāju cīņā pret vecās pasaules spēkiem, par sabiedrības revolucionāru socialistisku pārvēidošanu, uzskatīja partiju par proletariāta diktatūras vadošo un virzošo spēku. 1917. gadā, kad partija gatavoja strādnieku šķiru izšķirošajam kaujam par socialistisko revolūciju, Leņins ar iedvesmu rakstīja par Komunistiskās partijas augsto misiju un vadošo lomu: „Partijai mēs ticam, viņu mēs uzskatām par mūsu laikmeta prātu, godu un sirdsapziņu” (Raksti, 25. sēj., 236.—237. lapa.).

Bez tēraudcietas un cīņā rūdītas partijas, kura hauda strādnieku šķiras un proletariāta darbaļaužu masu uzticību, proletariāta diktatūra nevarētu noturēties pat dažus mēnešus. — norādīja Leņins. Leņins mācīja, ka svarīgākais priekšnoteiks partijas sekmīgai cīņai par strādnieku šķiras lietu, par socialisma un komunisma lietu ir partijas vienotība un saliedētība, partijas rindu dzelzs disciplina, kura pamatojas uz komunistu augsto ide-

jiskumu, apzinīgumu, uz viņu uzticību revolūcijas lietai. Marksa un Leņina atklāto sabiedrības attīstības objektīvo zinātnisko likumu izpratne stiprina pārliecību, ka mūsu lieta, komunisma lieta, ir neuzvarama.

Ar visu savu pusgadsimtu ilgo vēsturisko darbību Komunistiskā partija iemantojusi pilnīgu tautas uzticību. Bezpartejiskie darbaļaudis uzskata Komunistisko partiju par savu uzticamo un drošo vadītāju, tautas pamatinteresu nelokāmo aizstāvi. Komunistiskā partija vairo un nostiprina savus sakarus ar plašām tautas masām. Ciešā vienotībā ar tautu partija gatavojas kārtējam PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām. Nav šaubu, ka Padomju Savienības tautas vienprātīgi atbalstīs komunistu un bezpartejisko bloka kandidātus.

Leņina mācībā par partiju viens no svarīgākajiem principiem ir partijas kolektīvās vadības princips. Partijas Centrālā Komiteja Leņins jau pirmsrevolūcijas gados nosauca par kolektīvu partijas vadītāju, partijas principu sargātāju un iztulko-tāju.

„Partijas principus sarga no kongresa līdz kongresam un tos iztulko Centrālā Komiteja” — norādīja Leņins. Leņins vienmēr prasīja ievērot partijas Statutus paredzētās stingrās normas partijas dzīvē.

Centrālās Komitejas kolektīvā pieredze un kolektīvā gudrība, kas balstās uz marksisma-leņinisma teorijas zinātniskā pamata un vadošo kadru plašu iniciatīvu, uz tautas masu radošo enerģiju un pašdarbību, nodrošina partijas un valsts vadīšanas pareizību.

Nepārspējamā pretrunā ar kolektīvās vadības principu ir marksismam svešais personības kulta.

Personības kulta mazīna partijas, tās vadošā centra lomu, pazemina partijas organizāciju un padomju tautas radošo aktivitāti un tam nav nekā kopēja ar to, kā marksisms-leņinisms izprot vadošo politisko un valsts darbinieku virzītājas darbības cildeno nozīmi.

Savā darbībā Komunistiskā partija vadās no Leņina un Staļina norādījumiem par to, ka nedrīkst apslēpt kļūdas un nolaidību darbā, ka noteikti jākritizē mūsu partijas, valsts un saimnieciskās darbības trūkumi, lai tos laikā novērstu un panāktu jaunu un atkal jaunu visa mūsu darba augšupeju. Vienīgi stipra un varena partija, kas balstās uz tautas uzticību un atbalstu, var tik droši un atklāti atsegt trūkumus, lai tos visdrīzāk novērstu, kā to dara mūsu Komunistiskā partija.

Dižā Komunistiskā partija ir stipra ar savu monolīto vienotību, savu rindā idejisko un organizatorisko sakārtību, savu uzticību leņinismam, savām nesaraucāmām saitēm ar tautu. Visa partija vienprātīgi atzinusi par pareiziem Centrālās Komitejas jūlija un septembra Plenuma lēmumus. Partijas organizācijas visā zemē, uzticīgas Leņina karogam, nodemonstrējušas savu vislielāko sakārtību ap partijas Centrālā Komiteju, ap savu vadītāju, Leņina un Staļina skolnieku un cīņas biedru autoritāti un gudro kolektīvu, kas ved mūsu partiju un valsti pa Leņina ceļu uz jaunām uzvarām.

Biedri! Piecdesmit gadus mūsu partija iet pasaulvēsturiskās cīņas avangardā par cilvēku sabiedrības revolucionāru pārvēidošanu.

Šai pusgadsimta mūsu varonīgā partija izaugusi no „maza graudiņa”, kā tālāni sacīja Leņins, par padomju tautas lielo vadošo spēku, tās rindās ir ap 7 miljoniem komunistu. Uzticīga Leņina mācībai. Komunistiskā partija nelokāmi un droši, visas padomju tautas vienprātīgi atbalstīta, risina gigantiskus komunistiskās celtniecības uzdevumus, ved nenogurstošu cīņu par stingru un ilgstošu mieru.

Lai dzīvo mūsu slavenā Padomju Savienības Komunistiskā partija! (Vētrāini aplausi.)

Lai dzīvo dižā padomju tauta! (Vētrāini aplausi.)

Lai dzīvo leņinisms! (Vētrāini, ilgi aplausi. Visi piecēlās. Sapulces dalībnieki dzied partijas himnu Internacionāli.)

No Padomju Savienības Komunistiskās Partijas Centralās Komitejas un PSR Savienības Ministru Padomes

Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālā Komiteja un PSR Savienības Ministru Padome dziļās sēras paziņo, ka 18. janvārī pēc ilgās un grūtas slimības miris viens no vecākajiem Komunistiskās partijas un Padomju valsts darbiniekiem, PSKP Centralās Komitejas loceklis, PSKP CK Partijas Kontroles Komitejas Priekš-

Padomju Savienības
Komunistiskās partijas
Centralā Komiteja

PSR Savienības Ministru
Padome

A p ņ e m a m i ē s !

Mūsu strādnieki, zemnieki un inteliģence, jaunieši un bērni aug un veido sevi, ņemot par paraugu Vladimira Iljiča Leņina tēlu — viņa pašizlīdzīgo dzīvi darba tautas labā, viņa Padomju Dzimtenes mīlestību, viņa mūžīgo, negurstošu darbīgumu, viņa stingrās prasības sev, viņa sirsnīgo gādību un rūpes par citiem, viņa dziļo vienkāršību visā dzīvē, viņa brīnišķīgo sirds skaidrību un skaistumu.

Nāc prātā Staļina vārdi: „Nekad neatsakieties darbā no mazā, jo no mazā veidojas lielais, — tas ir viens no svarīgākajiem Iljiča novēlējumiem”. Mūsu dzīvē nav lielu un mazu darbu. Mūsu Padomju zemē izaudzis jauns cilvēks, kas katrā ikdienas darbā saskata komunisma lezīmes. Tautas dzejnieks J. Sudrabkalns raksta par šo jauno cilvēku:

... cilvēks jauns ir liesmās izaudzis,
Un viņa tēvs ir lielais Oktobris.

Arī Padomju Latvijā — tāpat kā visās padomju republikās — milzīgu vērienu ieguvusi socialistiskā sacensība — komunistiskās audzināšanas metode. Ikvienā rūpnīcas cehā, ikvienā kolchozā un citās darba dzīves nozarēs risinās svarīgas valsts lietas. Ikviens padomju cilvēks sirdī ir modrība, naids pret slāistiem, socialistiskā, kopīgā īpašuma šķērdētājiem, birokrātiem, rūpes un gādība par Padomju valsts labklājību un stiprināšanu. Dzīve kļuvusi par darba un celtniecības pavasari. Dzejnieks V. Lukss izsaucas:

Cilvēks milzēm pārgāj pārt
debess malu rokām skār. —
Pār par visu dzimto āri
Cilvēks jaunu druvi ar.
Darbam slava!

Kā rūpnīcās, tā kolchozos visbiežāk lietotais vārds ir: — Appemamies! — Tas ir leņins un drošs vārds, kas pauž apņēmību socialistiskā sacensībā paveikt darbu pirms termiņa, paveikt to teicami, bez brāķa. Paklausīsimies, kā šis vārds skan kaut vai šajās dienās visā mūsu republikā.

— Appemamies sekot leņingradiešu priekšzīmei un tālās pašas ražošanas plātibās produkcijas izlaidei paaugstināt trīskārtīgi un līdz gada beigām apgūt sešu jaunu izstrādājumu ražošanu! — apsolās Galvenās lauksaimniecības elektrifikācijas pārvaldes elektromehāniskās rūpnīcas kolektīvs, kas arī pagājušā gada ražošanas plānu izpildīja pirms termiņa un virs uzdevuma deva vairāk nekā 3000 elektromotoru mehānizētāli atli cīršanai.

— Appemamies ceturkšņa uzdevumu izpildīt līdz 14. martam, PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām, un janvārī dot 27 betona reaktorus virs plānā! — saka «Latvenergo» remonta un mehāniskās

sēdētājs, PSRS Augstākās Padomes Prezidijs loceklis biedrs Matvejs Fjodorovičs Skirjatovs.

Biedra Matveja Fjodoroviča Skirjatova nāve, kurš visu savu mūžu veltījis, lai kalpotu mūsu partijai, cīnītos par darbaļaužu lietu, ir smags zaudējums Komunistiskajai partijai un padomju tautai.

— Appemamies ik dienas izstrādes normu izpildīt par 115 procentiem, nepieļaut brāķi! — dedzīgi solās «Rīgas manufaktūras» audēja Julijs Pilāga. Viņš darbs ilēcina, ka saistības tiks izpildītas.

— Appemamies, ka martenu cehā nebūs neviena komjaunieša, kas nepildītu un nepārsniegtu normas! — gada sākumā teica «Sarkanā metalurga» martenu ceha metalkausētāji-komjaunieši. Jau gada pirmajās dienās lielāka daļa no viņiem deva ātrkausējuma par 1—1,5 stundām pirms grafikā paredzētā laika.

— Appemamies uzlabot savu darbarīkus, paātrināt ražošanas procesu! — saka VEF'a jaunie strādnieki, strādnieces, inženieri un tehniķi. Pagājušajā gadā te iesniegts simtiem racionalizācijas priekšlikumu, kas devuši ap 4 miljoni rubļu ietaupījuma gada.

— Appemamies izpildīt traktoru remonta janvāra uzdevumu pirms termiņa! — teica Indras MTS komjauniešu un jauniešu brigāde un jau 15. janvārī veica visa mēneša uzdevumu.

— Appemamies šovasar Katbalīņas upes krastā uzcelt pirmās 50 kolchoznieku mājas, izveidojot kolchoza centru! — saka Ogres rajona kolchoza «Lāčplēsis» kolchoznieki.

— Appemamies pie Drīsvjatu ezera uzcelt elektrostaciju! — pagājušajā gadā teica baltkrievu, lietuviešu un latviešu darbaļaudis. Partija, valdība, visa Padomju zeme sniedza šim pasākumam palīdzīgu roku, un šodien kā jsts padomju tautu draudzības simbols šeit paceļas jaunais gaismas un spēka avots.

Par padomju tautas brīvā darba entuziasmu, par viņas iniciatīvu komunisma celšanā skaistus vārdus saka dzejniece M. Kempe:

Nu dzīves audums pēkšņi starot sāk,
Ikviens tur savu zvaigzīgu metu audis.
Es sveicinu jūs, stiprie darbaļaudis,
No jūsu dvēselēm šis gaismas sākums nāk.

— Appemamies! — ar šo kaistošās dedzības pilno vārdu tautas masas uzticīgi izpilda Leņina novēlējumu — kāpināt darba ražību, jo tieši darba ražīgums ir pats galvenais jaunās sabiedriskās iekārtas uzvarai.

Spraigās darba kāpinājums pārņem visus mūsu republikas laukus. To izraisījis tautas atsaukšanās partijas un padomju varas vēsturiskajiem lēmumiem. Tiek pārkārtots lauksaimniecības organu darbs, partijas organizācijas vairāk pievērsušas kolchozu laukiem. Lauksaimniecības speciālisti no pilsētām dodas uz MTS un kolchoziem. Tā gadu gada

mēs izpildām Leņina novēlējumu — nostiprinām strādnieku un zemnieku savienību.

Vladimirs Iljičs Leņins arī uz literatūru un mākslu skatījās kā uz nopietnu un grūtu darbu. Literatūrai un mākslai, — pēc Leņina norādījumiem, — kā ideoloģiskajam ierocim, kā vienam no vissvarīgākajiem ieročiem komunisma celtniecībā, jākalpo tautai, jābūt vienotai ar valsts politiku, jābūt prasīgai, augstākā mērā patiesai un objektīvai dzīves atveidošanā, jābūt revolucionārai, saucīgai, virzošai, jābūt masām saprotamai, jābūt partejiskai. Rakstnieki, mākslinieki ir tautas sastāvdaļa, un tādēļ arī tauta allaž ar dziļu interesi atsaucas uz viņu darbiem, vai nu atzīstot, vai kritizējot tos, tādēļ arī tauta uzticīgi nodod rakstniekiem pasūtījumu — kādi darbi tai nepieciešami. Sajūtot šo svēto, lielo, rakstniekiem adresēto tautas pasūtījumu, sajūtot sevi kā strādnieku, kas dara kopēju darbu, dzejniece M. Kempe kādā dzejolī saka par mūsu dzīvi:

Sie mūsu dzīves brīnumainie gadi,
Kad diena celdamās sauc: nāc un radī!
Un aukstam janvarim ir pavasara skaits.

Izpildot Leņina novēlējumu, padomju tautas Komunistiskās partijas vadība savā plašajā zemē ir uzcelušas socialismu.

Mēs turpinām dzīvi celt tā, kā to mācīja Leņins. Ar vislielāko pašizlīdzību un degsmi padomju cilvēki pilda jaunās piecades uzdevumus — šinī visplašākā darbaļaužu masu apzinīgā radošajā darbā, partijas vadītā un virzītā, ik dienu, ik stundu rodas un veidojas komunisms.

Dzejniece V. Brutāne saka bērniem:

Un pēkšņi gribas runāt man un stāstīt,
Kā dzīve brīnumaina gaida mūs,
Kā spēks, kam tumšie aizsprosti ir gazi,
To kaislīgi un droši celsiet jūs.

Šī brīnumainā nākotne ir komunisms, kurā dzīvos un kuru veidos tālāk mūsu bērni.

So brīnumaino nākotni sen jau saskatījušas un izpratušas Vladimira Iljiča Leņina tālu lidojošās domas — kā pavasara un gaismas zeme tā atvērušies viņa gara priekšā.

Šinīs dienās amerikāņu rakstnieks, Starptautiskās Staļina Miera premijas laureāts Hovards Fāsts vēstulē rakstniekam A. Fadejevam raksta: «Cīņa turpinās, un kādā jaukā dienā, kura nemaz nav tik pārāk tālā nākotnē, es tikšos ar Jums un ar daudziem citiem draugiem, un tad mēs visi pacelsim kauus par ļaužu brālību kā par kaut ko tādu, kas ir sasniegts».

Tā tas arī būs! Tāda ir mūsu nesatricināmā appēmība.

M. Kroma

Svinīga sēru sēde Rīgā

Padomju Latvijas darbaļaudis svēti godina lielāko revolūcijas ģenija, visas cilvēces skolotāja Vladimira Iljiča Leņina piemīni.

21. janvārī Latvijas PSR Valsts operas un baleta teātri svinīgā sēru sēdē pulcējās Latvijas KP CK un Rīgas pilsētas komiteja, Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs, republikas Ministru Padome, Rīgas pilsētas Darbaļaužu deputātu padome, Latvijas LKJS CK un Rīgas pilsētas komiteja, Arod biedrību republikāniskā padome kopā ar sabiedrisko organizāciju un Padomju Armijas pārstāvjiem, lai atzīmētu 30. gadadienu, kopš miris V. I. Leņins — Padomju Savienības Komunistiskās partijas un pasaulē pirmās socialistiskās valsts nodibinātājs.

Teatra parteru un ložas pildīja

partijas un padomju organizāciju darbinieki, ražošanas pirmrindnieki, Padomju Latvijas galvaspilsētas zinātnes, kultūras un mākslas darbinieki. Skatuves dziļumā uz sarkanā fona zaļumu un ziedu telokā — V. I. Leņina krūtīs skulptūra. Virs skatuves uz sarkana audekla uzraksts latviešu valodā: «Zem Leņina karoga, Komunistiskās partijas vadībā padomju tauta droši iet uz jaunām komunisma uzvarām!».

Svinīgās sēru sēdes prezidija — Latvijas KP CK sekretars b. Kalnberziņš, Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs Priekšsēdētājs b. Ozoliņš, Latvijas KP CK sekretari bb. Krūmiņš un Pelše, republikas Ministru Padomes Priekšsēdētāja vietnieks b. Plūdons, Latvijas KP Rīgas pilsētas komitejas sekretars b. Apinis, Arod-

biedrību republikāniskās padomes priekšsēdētājs b. Voltmanis, Latvijas LKJS CK sekretars b. Bēmanis, ministri, ģenerāļi, izcili darba pirmrindnieki, Padomju Latvijas inteliģences pārstāvji.

Partijas Rīgas pilsētas komitejas sekretars b. Apinis atklāj svinīgo sēru sēdi. Orķestris atskaņo Padomju Savienības Valsts himnu un Latvijas PSR himnu.

Referatu — «Trīsdesmit gadi bez Leņina — pa Leņina ceļu» nolasa Latvijas KP CK sekretars b. Pelše. Baidzoties svinīgajai sēru sēdei, klātesošie nodziedāja partijas himnu Internacionāli.

* * *

Pēc sēdes notika V. I. Leņina piemīnī veltīts koncerts.

Leņinskais partejiskuma princips literatūrā

Lielākais Leņina ieguldījums literatūras zinātnē ir zinātniski pamatots partejiskuma princips literatūrā, kas izmērē augstāko pakāpi, jaunu vēsturisku posmu marksistiskās estētikas attīstībā.

Mākslinieks, rakstnieks, kura jaunradi nosaka un vada Leņina mācība par partejiskumu, atklāti un tieši nostājas progresīvās šķiras pozīcijās. Viņš aktīvi aizstāv jauno pret visu veco un atmirsto, dziļi izziņā vēsturiskās attīstības likumus un perspektīvas, piedalās tautas atbrīvošanās cīņās, socialisma izcīņā un komunisma celtniecībā. Leņinskais partejiskuma princips pavēra pirmspadomju un padomju laika socialistiskā realisma mākslai neredzētus plašus idejiski mākslinieciskus apvārsņus. Leņins mācīja, ka progresīvi idejiska, partejiski tendencioza māksla var vispatiesāk attēlot dzīves īstenību, vispilnīgāk atveidot tās objektīvās attīstības gaitu. Sabiedrības augšupejošajiem spēkiem ir nepieciešama patiesība, patiesa objektīvās īstenības izziņāšana. Turpretim sabiedrības atmirstošajiem reakcionarajiem spēkiem jāvairās no patiesības kā ūpiem no dienas gaismas, jo īstenības patiesa izziņāšana atklāj šo spēku vēsturisko noietību, "... tur jau ir lietas būtība, — rakstīja Leņins 1904. gadā, — ka buržuju kungi nevar jau tagad saukties savā istajā vārdā. Tas ir tikpat neiespējami, cik neiespējami ir kaļiem iziet uz ielas. Nevar atklāti teikt patiesību..."

Leņins parādīja principiālo starpību starp marksistisko filozofisko materialismu un "legālo marksistu" buržuāzisko objektīvismu. Savā darbā «Narodnīcisma ekonomiskais saturs un tā kritika Struves kunga grāmatā» Leņins rakstīja: «... materialists atklāj šķiru pretrunas un līdz ar to ne tikai savu viedokli... materialists... konsekventāks par objektīvistu un dziļāks, pilnīgāk turas pie sava objektīvisma. Viņš neaprobežojas ar alžandrījumu uz procesa nepieciešamību, bet noskaidro — kāda tieši sabiedriskā ekonomiskā formācija piešķir šim procesam saturu, kāda tieši šķīra noteik šo nepieciešamību».

Tātad apzināts partejiskums ir augstākais, vienīgais patiesais un zinātniskais objektīvisms, socialistiskās mākslas dzīvā dvēsele, tās augstākā, vispilnīgākā patiesība. Raksturīgi, ka tieši šajā klasiskajā kaujinieciskā rakstā pret marksisma ienaidniekiem Leņins jau nosaka partejiskuma būtību, tā milzīgo lomu un vadošo nozīmi sabiedriskā procesa izpratnē. Leņins atzīdā,

* V. I. Leņins. Raksti, VIII sēj., 447. lpp.
* V. I. Leņins. Raksti, I sēj., Rīga, LVI, 1948, 359., 360. lpp.
* Turpat.

«materialisms ietver sevi, tā sakot, partejiskumu, uzliekot par pienākumu ikvienā notikumā novērtēšanas gadījumā tieši un atklāti nostāties uz noteiktas sabiedriskās grupas viedokļa».

Savā rakstā «Partijas organizācija un partijas literatūra» 1905. gada 13. novembrī avīzē «Novaja Zizja» 12. numurā Leņins raksturoja jaunās, brīvās, uz boļševistiskā partejiskuma pamatotās literatūras atšķirīgās īpatnības: «Tā būs brīva literatūra, jo nevis savtība un karjera, bet socialisma ideja un simpatijas darba laudim vērvēs arvien jaunus un jaunus spēkus tās rindās. Tā būs brīva literatūra, jo tā kalpos nevis baudu nogurdinātai varonei, nevis «augšējiem desmit tūkstošiem», kas garlaikojas un sirgst no aptaukošanās, bet gan miljoniem un desmitiem miljoniem darba ļaužu, kas ir zemes zieds, tās spēks, tās nākotne. Tā būs brīva literatūra, kas apaugļo cilvēces revolucionārās domas pēdējo vārdu ar socialistiskā proletariāta pieredzi un dzīvo darbu, kas rada pastāvīgu savstarpēju sakarus starp pagātnes pieredzi (zinātniskais socialisms kā noslēgums socialisma attīstībai no tā primitīvajām, utopiskajām formām) un tagadnes pieredzi (biedru strādnieku tagadējā cīņā)».

Nepārprotami skaidri Leņins norāda uz organizatoriskajiem pasākumiem šīs jaunās un daudzveidīgās literatūras radīšanai: «Tad nu pie darba, biedri! Mums stāv priekšā grūts un jauns, bet liels un patēdīgs uzdevums — organizēt plašu vispusīgu, daudzveidīgu literatūru, kas cieši un nesaraucami saistīta ar socialdemokrātisko strādnieku kustību».

Leņina klasiskajos rakstos «Partijas organizācija un partijas literatūra», «Socialistiskā partija un bezpartejiskais revolucionārisms» un «Mācīties no ienaidniekiem» (še raksti 1905. gada beigās bija publicēti viņa rediģētā avīzē «Novaja Zizja») dots vispusīgs partejiskuma principa būtības pamatojums 1905. gada revolūcijas apstākļos.

Savā rakstā «Partijas organizācija un partijas literatūra», kas ir pirmais klasiskais marksistiskā leņinskais estētikas teoretiskais pamatojums, Leņins izvirza socialisma ideju, socialistisko ideālu kā partejiskās literatūras pamatu. Leņinskais partejiskuma princips mācīja Gorkiju un citus socialistiskos rakstniekus tēlot dzīvi patiesi realistiski, izprast proletariāta cīņas galamērķus un radīt darbus, kurus cementē un spārno zinātniskā socialisma idejas.

* V. I. Leņins. Raksti, X sēj., LVI, Rīga, 1949, g. 30. lpp.
* Turpat.

E. SOKOLS,
LPSR Zinātņu akadēmijas
Valodas un literatūras institūta
direktors

Jau 1905.—1907. gadu revolūcijas laikā rodas ne vien kritizējama realisma darbi, kuros saskatāmi zināmi socialistiskā realisma elementi, bet arī tādi, kuros šie elementi jau ir krietni pārsvarā un raksturo šos darbus kā neapšaubāmi nozīmīgus socialistiskā realisma darbus. Šos darbus var uzskatīt par sākotni un pamatni socialistiskā realisma attīstībai. Labākais piemērs tam — Maksima Gorkija jaunrade.

Atklāti aizstāvēt un realizēt leņinskā partejiskuma principu literatūrā, Gorkijs radīja strādnieku-revolutionāra, «partijas cilvēka» tēlu, kas lemīsoja sevi strādnieku šķiras un krievu tautas neizmējamās garīgo spēku un iespējas. Gorkija daiļdarbi, sevišķi romāns «Māte», kas uzrakstīts uz pirmās revolūcijas pieredzes pamata, ir Leņina teoretisko principu pirmais praktiskais piepildījums lielā proletāriskā rakstnieka jaunradē. Tie ir tieši radošā atbilde Leņina rakstam «Partijas organizācija un partijas literatūra». Šim rakstam vispār bijusi milzīga nozīme Gorkija pasaules uzskata un viņa daiļrades metodes veidojumā. Ciešas saites ar strādnieku revolucionāro kustību un partiju, tuvs Leņinam, viņa draudzīgais padoms un partejiskā vadība palīdzēja Gorkijam radoši izveidot viņa pēcrevolūcijas perioda darbus leņinskos jaunās mākslas principus, kas vēlāk ieguva socialistiskā realisma nosaukumu. Pats nozīmīgākais šajā ziņā ir romāns «Māte», kuru Gorkijs pirmajā variantā pabeidza 1906. gada decembra pirmajā pusē, bet vēlāk, 12 gadu laikā, to vairākkārt pārstrādāja, ņemot vērā Leņina kritiskās piezīmes. Socialistiskais realisms, kas gadu ilgi, sākot ar stāstu «Makars Čudra», veidojās vairākos Gorkija daiļdarbos, nepārprotami skaidri izkristalizējās romānā «Māte», kuru Leņins lasījis rokrakstā un teicis, ka tā vajadzīga un «joti savlaicīga grāmata». Šis romāns ir jau noteikti socialistiskā realisma darbs, kurā rakstnieks ar varenu spēku lemīsojis savu nelokāmo pārliecību par socialistiskās revolūcijas uzvaru. «Grāmata — vajadzīga, — teicis Leņins Gorkijam V partijas kongresā 1907. gadā, — daudz strādnieku piedalījās revolucionārā kustībā neapzīnīgi, stichiski, un tagad viņi izlasīs «Māti», un tas viņiem būs ļoti noderīgi».

* M. Gorkijs. V. I. Leņins, 1932. g. Citāts no grāmatas «Leņins par kultūru un mākslu», LVI, Rīga, 1947, g. 333.—334. lpp.

Ir viens no pirmajiem partijas literatūras darbiem, viens no pirmajiem spilgtākajiem Leņina teoretisko atziņu par literatūras partejiskumu praktiskajiem piepildījumiem. Šī darba pamatmetode jau ir socialistiskais realisms, kas gan vēl ietver sevi arī dažus kritiskājam realismam raksturīgos pagāmienu reakcijas spēku atmakošanu un iznīcinošai kritikai.

Leņins atzīmēja Gorkija jaunrades milzīgo starptautisko nozīmi. «Ar sava mākslinieciskā talantu, — rakstīja Gorkijam 1909. gada novembrī Leņins, — Jūs Krievijas strādnieku kustībai — un ne tikai Krievijas vien — esat atnesuši tādu milzīgu labumu...»

Gorkija jaunrade, kā zināms, vareni atbalsoja arī Latvijā, kur jau piekta gada revolūcijas laikā viņš kļuva par visvairāk lasītu un iemīļotāko rakstnieku. Viņa lugas un romāns «Māte» ietekmēja Andreja Upša un citu latviešu revolucionāro rakstnieku jaunradi. Lielā Gorkija piemērs iedvesmoja ir Raimi, ir Andreju Upiti viņu cīņā par proletārisku, socialistiskās tendences literatūru, pret trakojošo dekadenci Stolpina reakcijas laikā.

1910. gadā «Cīņas» 100. numuram veltītajā apsveikumā Leņins rakstīja: «Būdam viens no Krievijas socialdemokrātiskās priekšpulkim revolūcijas laikā, latviešu strādnieku partija izrādījās priekšgalā arī smagajā kontr-revolūcijas laikā». Ar šo leņinskā latviešu strādnieku partijas vērtējumu sasauca Raima tā laika jaunrade. Viņa partejiskās dzeju grāmatas pauž revolucionārās socialdemokrātiskās cīlenības idejas.

Raima cīņā saucēja dzeja patiesi atspoguļo proletariāta socialistiskās apziņas pieaugumu un socialisma savienojumu ar strādnieku masu kustību. Tā ir optimistiska, pārliecīga materialistiskā vēstures izpratnes atziņa caurasta, revolūcijas uzvaras apliecinājums, kas aicina strādnieku šķiru nepagur, bet izturēt un gatavoties jaunām cīņām, turpināt revolūciju līdz socialisma galīgai uzvarai. Raima Piekta gada revolūcijas perioda grāmatas izmērē socialistiskā realisma sākotni latviešu pirmspadomju literatūrā.

Leņina raksti par Levu Tolstoju jaunradi ir klasisks marksistiskās literatūras kritikas paraugs. Atzīdodot, uz to, ka ar Tolstoju kā mākslinieku šākas jauns posms pasaules literatūras attīstībā, Leņins vienlaikus asi kriti-

* V. I. Leņins. Raksti, 34. sēj., Rīga, LVI, 1951, g. 369. lpp.
* V. I. Leņins. Raksti, 16. sēj., LVI, Rīga, 1950, g. 231. lpp.

zēja viņa reakcionāro pasauli un skatu. Lielajam krievu klasiskās realistiskās literatūras meistaram Levam Tolstojam bija iespējams, Leņina vārdiem runājot, noraut «visas un visās maskas» toreizējās Krievijas muļnieciskajai sabiedrībai un dot savos darbos «krievu revolūcijas apoguļi».

Leņinskais partejiskuma princips palīdz pārlēkt vērtēt pagātnes literāro mantojumu un izmantot to masu komunistiskajā audzināšanā.

Leņins mācīja, ka ikviena laikmeta progresīvā kultūra pieder tautai. So kultūras mantojumu pārņem sabiedrības augšupejošie spēki un izmanto nākotnes sabiedrības celtnē. Pagātnes labākajām tradīcijām ir izcila nozīme padomju cilvēku komunistiskajā audzināšanā. Socialistiskās sabiedrības cilvēces veidojās, uzverot sevi un kritiski pārstrādājot iepriekšējā sabiedriskās attīstības laikmeta demokrātisko kultūru, revolucionāro pieredzi, progresīvās sabiedriskās domas labākos atziņumus. «Bez skaidras izpratnes, — saka Leņins, — ka proletārisku kultūru var celt tikai tad, ja precīzi pārzina un pārstrādā to kultūru, ko radījuši cilvēce visā savā attīstībā, bez tās izpratnes mēs šo uzdevumu neatrisināsim».

Leņins vairākkārt ir norādījis uz krievu literatūras starptautisko nozīmi. Cik augstu Leņins vērtējis demokrātisko pagātnes kultūru, liecina arī viņa slavenais raksts «No kāda mantojuma mēs atsakāmies?», kurā pavērtots, ka marksisms izaudzis uz visu progresīvās kultūras sasniegumu pamata.

Leņinskais partejiskuma princips ir socialistiskās mākslas metodes, t. i., socialistiskā realisma pamats un būtība. Īstenības mākslinieciskajā uztverē, īstenības tēlainajā atveidojumā, visos mūsu mākslas īpatnības un tēlošanas veidos izpaužas partejiskums. Partejiskums spēcina un apgāro mākslinieka, rakstnieka daiļradi, padara to patiesi brīvu, dziļi patiesīgu, īsti tautisku, piešķir tai milzīgu dzīves īstenības izziņāmības un pārvēidošanas spēku. Dabai dzīvē un mākslā, no leņinskā partejiskuma viedokļa, nesaraucami cieši saistīti ar patiesīgo. Dzīves patiesība, dzīves attīstība un virzība uz komunismu ir mūsu estētikas un mūsu mākslas metodes — socialistiskā realisma — pamatkriterijs.

* V. I. Leņins. Raksti, 31. sēj., LVI, Rīga, 1946, g. 298. lpp.

V. I. Leņins un proletariāta revolucionārā kustība Latvijā

Latviešu strādnieku un bezzemnieku revolucionārā kustība nesaraucami ir saistīta ar V. I. Leņina un viņa dibinātās Komunistiskās partijas vārdu un darbiem.

V. I. Leņins vienmēr dzīvi interesējās par Latviju, tās ekonomiku, kultūru un pārējājam asās šķiru attiecības Latvijā. Jau savā ievērojamajā zinātniskajā darbā «Kapitalisma attīstība Krievijā» V. I. Leņins vairākas lappuses ir veltījis latviešu lauksaimniecību — kalpu — dzīves apstākļu aprakstam, salīdzinot tos ar krievu občinas trūcīgās zemniecības apstākļiem.

V. I. Leņins, organizēdamis nelegālās «Iskras» izdošanu, 1900. gadā lērās arī Rīgā un noturēja šeit apspriedi ar latviešu socialdemokrātiem.

1905. gada revolūcijas laikā V. I. Leņins pievērsa sevišķu uzmanību revolūcijas notikumiem Latvijā, pavītrojot, ka Rīga ir viens no Krievijas revolūcijas centriem. Zīmīgs ir jau pats virsraksts Leņina rakstam: «Revolucionārās Rīgas ultimāts».

Sakarā ar LSD kaujinieku pārdrošo uzbrukumu 1905. gada septembrī Rīgas centrālelektam, no kurienes atbrīvoja dažus uz nāvi notiesātos revolucionārus, Leņins rakstā «No aizsargāšanās — uzbrukuma» rakstīja: «Sveiciens Rīgas revolucionārā pulka varoņiem! Lai viņu panākumi noder par uzmodinājumu un paraugu socialdemokrātiskajiem strādniekiem visā Krievijā! Lai dzīvo tautas revolucionārās armijas celtinātāji!»

Leņins ietekmēja Latvijas socialdemokrātiskās darbību ne vien ar rakstiem. Viņš pārisi piedalījās tās iekšējā dzīvē. Kad 1907. gadā Londonā sanāca KSDSP piektais kongress, kurā boļševiki guva uzvaru, turpat Londonā notika arī Latvijas Socialdemokrātiskās otrs kongress. Šajā kongresā V. I. Leņins

nosīdāja referātu par proletariāta uzdevumiem buržuāziski demokrātiskajā revolūcijā. Referāts vislielākā mērā ietekmēja kongresa darbību konsekvēnti revolucionārā garā.

Latvijas jauno laiku vēsturei nozīmīgs ir V. I. Leņina 1910. gada raksts «Cīņas jubilejas numuram». Šajā rakstā V. I. Leņins ir devis klasisku formulējumu revolūcijas dzinējspēkiem Latvijā 1905. gada revolūcijā, izvirzot proletariātu kā hegemonu.

Tajā pašā rakstā Leņins ir sniedzis marksistisku pamatojumu augstajam revolucionārās kustības līmenim Latvijā: «Neapšaubāmi, ka starp tiem cēloņiem, kas izskaidro Latvijas Socialdemokrātiskās panākumus, pirmajā vietā jānostāda augstāka kapitalisma attīstība tielab pilsētā, kā uz laukiem, lielāka skaidrība un noteiktība šķiru pretrunās, to paasināšanās nacionālo spaidu dēļ, latviešu iedzīvotāju koncentrācija un augstāka kulturalās attīstības pakāpe».

1910.—1913. gados LSD pārdzīvoja partijas iekšējā dzīvē smagu krīzi. Stolpina reakcijas gados patvaldība bija izmācījusi val iedzīvotājus cietumos un katrogā, kā arī aizdzinusi Sibīrijas tundrās latviešu strādnieku partijas galvenos un vadošos boļševistiskos kadru. Partijas organizācijas fabrikās un rūpnīcās bija un palika boļševistiskas, bet partijas centralās iestādes, ar centru palīdzību, bija sagrābušas menševiki. Partija norisinājās asa cīņa pret menševikiem un likvidatoriem. Sevišķi ass raksturs šai cīņai bija vēlēšanu laikā, gatavojoties LSD IV kongresam, kā arī pašā Briseles kongresā, kas sanāca 1914. gada janvārī (no 26. janvāra līdz 8. februārim).

V. I. Leņins jau pirms kongresa sastādīja un uzrakstīja «Platformas projektu Latvijas Socialdemokrātiskās IV kongresam». V. I. Leņins pida-

līdāja kongresa darbībā un sniedza ziņojumu jautājumā par LSD attiecībām ar KSDS(b)P.

Pateicoties V. I. Leņina idejiskai vadībai un palīdzībai, menševisma un oportunisma ietekmei Latvijas strādnieku kustībā tika likvidēta. Tai ziņā LSD IV Briseles kongresam, no kura sanāksanas tagad pāiet 40 gadu, ir svarīga nozīme Latvijas proletariāta revolucionārās kustības vēsturē.

V. I. Leņins rakstā «Likvidatori un latviešu strādnieku kustība», rezumējot Briseles kongresa rezultātus, rakstīja: «Latviešu strādnieki noteikti apstiprinājuši veco lēmumu, ka likvidatorisms ir buržuāziskās ietekmes izpausme proletariāta. Viņi paziņojuši, ka apvienoties ar likvidatoriem nozīmē nonākt «idejiski politiskā atkarībā no likvidatoriem... un tālāk: «Likvidatori cer, ka latvieši vēl spers soli atpakaļ — uz likvidatorismu. Mēs ceram, ka viņi spers soli uz priekšu, uz krievu marksistu pozīciju. Kad dzīvosim, tad redzēsim, kur cerības attaisnosies». Šis «solis uz priekšu» tika realizēts LSD CK locekļu un Arzemes brōja kopējā sēdē 1914. gada jūnijā; tad ndlema nekavējoties nokārtot organizatoriskus sakarus ar KSDS(b)P Centralo Komiteju. Boļševiku partijas vadošo darbinieku kopējā apspriedē ar Valsts Domes boļševistisko frakciju 1914. gada novembrī LSD pārstāvis Fr. Linde piedalījās jau ar lemošām balsstiesībām. Šis apspriedes dalībniekus, kā zināms, žandarmerija arestēja, un Fr. Linde kopā ar IV Valsts Domes boļševistiskās frakcijas locekļiem tika notiesāts katrogā.

Pirmā pasaules kara laikā latviešu proletariāta revolucionārā partija augstu turēja internacionālisma karogu un bezbailīgi cīnījās par V. I. Leņina

lozunga «Pārvērst imperialistisko karu pilsoņu karā» realizēšanu. Cimmervaldes konferencē LSD pārstāvis pilnīgi plevienojās V. I. Leņina pozīcijai, bet 1916. gada jūlijā LSD izsniedza V. I. Leņinam atklātu mandātu visās starptautiskās socialistu konferencēs un apspriedēs pārstāvēt arī latviešu strādnieku partiju.

Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas sagatavošanas un realizēšanas laikā latviešu strādnieki, bezzemnieki un revolucionārie strēlnieki, roku rokā ar krievu strādniekiem un zemniekiem, Komunistiskās partijas vadībā cīnījās par padomju varu, par mieru un zemi, par buržuāzijas varas sagraušānu.

1917. gada novembrī ar V. I. Leņina tiešu rīkojumu 6. Tukuma latviešu strēlnieku pulks tika izsaukts no Valkas uz Petrogradu Smolnija apsardzībai.

1918.—1919. gados, kad Latvijas proletariāts varonīgi cīnījās par padomju varu, pret imperialistu intervencijas un iekšējās kontr-revolūcijas spēkiem, V. I. Leņins, būdamis Padomju Krievijas Tautas Komisaru Padomes priekšsēdētājs, daudz palīdzēja latviešu darba tautai.

1918. gada 22. decembrī V. I. Leņins parakstīja dekretu par Latvijas Padomju Socialistiskās Republikas atzīšanu un deva rīkojumu visām Padomju Krievijas iestādēm visā valdā veidā palīdzēt Padomju Latvijai. Savā «Vēstulē Eiropas un Amerikas strādniekiem» V. I. Leņins pasvītroja, ka «padomju kustība» ir iekarojusi Rīgu un Charkovu. Latvija un Ukraina kļūst par Padomju republikām.

Latviešu strādnieku un trūcīgo zemnieku cīņās 1919. gadā pret imperialistiskās intervencijas un kontr-revolūcijas spēkiem, par padomju varas saglabāšanu, ietilga.

1919. gada 3. aprīlī V. I. Leņins Maskavas strādnieku un sarkanarmijas deputātu padomes plenuma ārkārtējā sēdē spīgti raksturoja Latvijas

proletariāta ārkārtīgi grūtos cīņas apstākļos, atzīdodot, ka Latvijas «Zemes lielākā daļa pārdzīvojuši tādu postu, par kādu Maskavas strādniekiem nav ne jausmas, — postu, kas saistīts ar karaspēka iebrukumu un vairākkārtēju lauku nopostīšanu karaspēka kustības rezultātā. Tagad vācieši virzās uz Daugavpili, lai atgrieztu Rīgu. No ziemeļiem viņiem palīdz igauņu baltgvardi par naudu, ko sūta Anglija, ar brīvprātīgiem, kuras sūta zviedri un dāņi, kuras caur un cauri uzpirkuši Anglijas, Francijas un Amerikas miljardieri».

Tajā laikā Padomju Krievijā no visām pusēm māsas virsū Amerikas un Anglijas imperialistu organizētās un atbalstītās baltgvardu bandas, un Padomju Krievija nespēja sniegt Latvijai darba laudim jūtamu atbalstu cīņā pret imperialistiskajiem kontr-revolūcijas spēkiem. Padomju vara Latvijā 1919. gadā krita.

ASV un Anglijas imperialisti valsts varu Latvijā atdeva latviešu buržuāzijas rokās, pārvērtot buržuāzisko Latviju par placdarmu cīņā pret Padomju Krieviju un par agrarpriedēkli Vakarēiropas lielvalstīm.

V. I. Leņins «Vēstulē Ukrainas strādniekiem un zemniekiem» 1920. gadā analizēja ne vien ārjos, bet arī iekšējos iemeslus, kas noveda 1919. gadā pie padomju varas krišanas Latvijā. Igaunijā un citos bijušās Krievijas rietumu apgabalos V. I. Leņins rakstīja par cēliem, kas ved «uz nākamo vienoto starptautisko Padomju republiku».

Latvijas darba tauta, būdama uzticīga V. I. Leņina idejām, gāja šo ceļu un 1940. gadā piepildīja savu grību, nodibinot padomju varu un uz mūžiem saistot savu likteni ar padomju zemes brālīgo tautu saimi.

T. Draudis,
Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas
Vēstures institūta zinātniskais
līdzstrādnieks

Fragmenti no V. ALEKSEJEVA
un L. LUKOVA kinoscenarija

«UZ JAUNO KRASTU»

Bargā nakts. Deg barona pils. Drūmi klusēdami, zemnieki raugās līsmās. Viņu sejās atspīd ugunsgrēka blāzma. Atmaksas stunda sīstus!

Un autors svinīgi vēstī skatītājam:
— Deg, liesmo baronu pils! Kā pavasara negaiss pāri Latvijai, pāri visai neapmierinātajai plašajai Krievijai pārsluks! Piekta gada vētra.

Laukums lielā latviešu pilsētā. Milzums laužu let demonstrācijā, plandē sarkanie karogi. Dzīva ķēde, rokās sakrūšļi, let strādnieki, un priekšā — Pēteris Līdums, gaišmatis milzis, lalmīgu, atklātu smaidu uz lūpām.

Tūkstošiem cilvēku. Trubīne. Saule. Karogi. Pēteris Līdums uzrunā tautu.

Ar lepmumu savā tēvā klausās četrpadsmitgadīgais Jānis un četrus gadus jaunākā Ilze.

— Nost ar varmekām un asinssūpļiem! Nost ar caru un viņa melnajiem kalpiem! Mēs esam brīvi ļaudis un mēs varam savas rokas! — no trubīnes skajā balsī sauc runātājs.

Jāņa acīs mirdz sajūsmas asaras. Bargā plūdmā uzliesmojošā revolūcionārā dziesmā atkal ieskanas autora balsis:

— Lūk, tāds bezbailīgs un lepns cīnītājs par tautas lietu Pēteris Līdums palika viņa bērnu — Jāņa un Ilzes — atmiņā.

... Un pēkšņi — zalve. Pūlis nodreb, aplūst, un šai beigajā klusumā vēl skaidrāk dzirdama otra zalve...

... Pēteris Līdums saligojas, klūdams pasper soli uz priekš un no...

Vakars. Deg vaska svece. Vienkāršā, uz soliem novietotā dēļu skirstā guļ soda ekspedīcijas nošautais Pēteris Līdums.

Klusu cīstot, bez asarām Jānis raugās tēva nedzīvajā sejā. Skirsta galvgali raud Ilze.

Nolaidusi nogurušās rokas uz ceļgaliem, bezgalīgu bēdu sagrauzta sēž atraitne. Viņas acis plaši atvērtas, taču šobrīd neredz nekā. Ar sēru noskaņu balsi autors saka:

— Un, lūk, tādu Jānis un Ilze redzēja savu tēvu pēdējo reizi.

Klusu cīstot, acis neatraudams, Jānis raugās tēva mierīgajā, nekustīgajā sejā.

Pa vientuļu ceļu iet Līdumu ģimene — māte un divi bērni. Uzmēst skatieni bāreņiem, māte klusi nopūšas, un, it kā viņas drūmajās domās ieklausīties, autors klusi saka:

— Kas tad atraitnē ar diviem bērniem valīs atlika ko darīt? Klusi pa pasauli un kalpot lauku bagātniekiem.

Basām kājām, garu pātagu rokā, Ilze gana salmnieka lopus.

... No Rīta līdz vēlam vakaram Ilze ganīja salmnieka lopus...

Sviedru pilieni tek pa Jāņa puskaļlo jauneklā augumu. Jānis plauž slenu.

... Jānis lieca savu muguru, jaunības gados strādājot par tā saucamo puspūsi. Laiks ritēja... Māte jau bija sen nomirusi, kad pār pasauli nodardēja kara pērkonis!

... No varenēm granātu sprādzieniem kā noplauti gāžas kokli.

Sauteni rokās, netīrā šnēlī tērpiņš un kareivja zīemas cepurī galvā, Jānis pārlaiz ierakumā artilērijas uguns brāzļu...

... Ilgstošs kareivju «urā»... Sprādzieni rauj gaisā melnas zemes mākoņus... Nauki raustās šaujošā ložmetēja rikle...

Un šajā uguns un nāves ārprātā skaidrī sadzirdama autora episki mierīgā balsis:

— Trīs gadus, diegu un nakti bez mitas plāva nāve, vākdama savu drausmo ražu, un šeit Jānis Līdums, latviešu strēlnieku bataljona strēlnieks, uz zināja īsteno patiesību, — patiesību par revolūcionāro cīņu visu darba cilvēku patiesās laimes labā!

... Uzbrukums. Durkli izslēdz, viņš skrien pretim uguns viesulim... Kāds kareivis krit. Jānis paceļ ierakumu biedru, ielūkojas viņam acīs.

— Jāni!... mans biedri!... — čukst pamirušās lūpas, — neaizmirsti manu... manu māsu... Olgu... Tagad viņa... viena, adrese...

— Zinu! Neaizmirsti, draugs, — drūmi apsolā Jānis, un tas skan kā zvērests.

Rīga 1919. gadā. Dārdēdama un zvadzēdama pa pilsētu virzās artilērija. Augstie nami aplūsuši, Nevienas ugunīņas aiz cietī atklātajiem logiem.

— Skat, noslēpušies kā žurkas, — nīkni saka Jānis, tērpiņš zaidāta šnēlī, sarkanu lenti pie pelēkās zīemas cepures. — Gaidīt gaida, kad mēs aiziesim no pilsētas!

Gorkija vārdā nosauktajā Maskavas kinostudijā un Rīgas mākslas un hronikālo filmu studijā tiek veikti priekšdarbi krāsainās mākslas filmās «Uz jauno krastu» uzņemšanai, kuru veido pēc Viļa Lāča pazīstamā romāna motīviem.

Lielu darbu filmās radītāju kolektīvs jau veicis republikas teātros. Pēc rūpīgas iepazīšanās ar gandrīz vai visu Padomju Latvijas teātru vadošajiem aktieriem izdarīti pirmie mēģinājumi noteikt filmas galveno lomu tēlotāju sastāvu. Šis darbs jau lielos vilcienos veikts. Lai galīgi izšķirtu tā vai cita skatuves mākslinieka radošās iespējas piedalīties šīs filmas uzņemšanā, Maskavā, Gorkija vārdā nosauktās kinostudijas paviljonos, jau uzsākti aktieru mēģinājumu filmējumi. Tajos piedalīsies J. Osis, L. Smits, V. Līne, L. Freimane, A. Dimīters, Z. Priekulis, O. Krūmiņa, E. Barūne, B. Indriksone, B. Ružs u. c. Tādā kārtā jau tuvākajā laikā tiks galīgi noteikti filmas galveno lomu tēlotāju sastāvs.

Līdz šim mākslas filmu uzņemšanu mūsu republikā lielā mērā traucēja piemērotu paviljonu trūkums. Rīgas mākslas un hronikālo filmu studijas darbinieku kolektīvs kopā ar LPSR Kultūras ministrijas celtniecības organizācijām veicis lielu darbu, lai šo trūkumu novērstu. Paredzams, ka šā gada pirmajā ceturksnī lietošanā nodos filmu uzņemšanas paviljonu, kas iekārtots kinoteātra «Komjaunietis» bijušajās telpās.

Nule pabeigta arī filmas nepieciešamā režisora scenārija izstrādāšana. Tas pieņemts un apstiprināts visās instancēs.

Tādā kārtā sekmīgi noslēgumam tuvojas visi galvenie priekšdarbi. Vasaras pirmajos mēnešos radošais kolektīvs režisora-inscenētāja L. Lukova vadībā varēs jau tieši stāties pie filmas uzņemšanas.

Sniedzam fragmentus no filmas «Uz jauno krastu» literārā scenārija.

★

— Jāni, kas gan tagad būs? — savām cēla biedram satraukti jautā jauna sieviete.

— Kas būs? Apšaušana būs, karatavas būs... — rūgti paskaidro Jānis. — Viņi taču nekad tautai neplēdos, ka tā iepazīsin mūsu Padomju varu.

Sieviete nokar galvu, sāpēs sašūķ viņas pleci, un, to sajutis, Jānis apskauj viņu, maigi un sirsnīgi, kā mazu meiteniti.

— Nekas, Olga, nebēdā, — viņš miera. — Mēs vēl atgriezīsimies.

— Jā, bet kad? — Kad gan tas būs? — asarām acīs izjautā Olga.

— Nezinu, tieši kad, varbūt — ļoti drīz, bet varbūt, Olga... ilgi nāksies gaidīt... Tomēr tas notiks katrā ziņā. Redzēsi!

— Redzēsi... — rūgti iesmejas Olga. — Varbūt arī redzēsi, bet kādu tu mani ieraudzīsi?... Krunkalnu, vecu... Bet es par kāzām sapņoju... Salaulāties baznīcā, kā visi ļaudis... Kleitu sev pašu... baltu...

— Jā, kleitu, — Jānis pat samulst. — Bet baznīcā tik un tā neiznāktu...

— Nu labi... baznīcā nav vajadzīga. — viņa trauksmaini čukst, — arī kleitas nevajag... Tikai paliec, Jāni, paliec, dārgais... Esmu taču viena... Visā pasaulē man nav neviena...

Un tad Jānis nolēm:

— Tad, lūk, ko, Olga, paziņošu tūlīt komisarā, lai ieskaita tevi daļā par mātiņu, kopā levalnotos. Viņš, mūsu komissars, neatteiks — kopā aiziesim no šejienes.

— Bet jā atteiks? — bailīgi, tikko dzirdami saka Olga.

— Neatleiks, — stingri nosaka Jānis.

Viņi pienāk pie vienīgās spilgti apgaismotās ēkas lielā un tumšā ielā.

Plaši atvērtajās durvīs ienāk karavīri. Pie galvenās ieejas piekrauj automašīnas. Olga apstājas pie kāpnēm.

— Pagaidi mani, es ātri... — Redzi nu, kādu stiprinieku esi izaudzinājis! — brālis sirsnīgi uzrunā māsu. — Jūtam mūsu — Līdumu — raugs. Un kādā tad viņam acis?

— Zilas, — Ilze pasmaida, pirmo reizi pa visu šo laiku.

— Arī Aivaram zilas. Nekā nedarīsi — mūsējie, — Jānis smaida un, pēkšņi sadrūmās, piebilst: — Būtu uz viņiem vectēvs Pēteris palūkojies, vai ne, Ilze?

— Es eju gulēt, — sāti ierunājas sieva. — Mēs jau paēdām, tev būs jād vienam pašam.

Aiziedama no virtuves, Olga atstāj durvis pusvīrus.

Paņēmis no plaukta kādu grāmatu un atgriezdamies virtuvē, Jānis piever durvis pavisam ciet.

Milās pilnu skatienu Ilze raugās uz brālī. Viņš ēd ar baudu, nesteigdamies, kā jau cilvēks, kas dienā pamatīgi pāstrādājis smagu fizisku darbu.

— Nu, Ilzi, kā tev klājas? — viņš jautā māsal.

— Man dzīvē neveicas, tā vien iznāk, ka es vienmēr kādam par nastu, — Ilze skumji atbild.

Brālī pasmaida un lēnām papurina galvu.

— Man tu nekad neesi bijusi un nebūsi par nastu. Kāda malze būs, tādu dalīsim, un zem mana jumta tu vienmēr būsi mājās.

— Lai nu gan tev tie pleci ir plati, bet arī tiem, brālī, nevar bez gala kraut virsū pasaules nastu.

— Vēl jau drusciņ var, — Jānis iesmejas. — Kur es citādi likšu to lāča spēku?

— Tu, Jāni, tagad neesi viens, — Ilze čukst un nevilus atskatās uz durvīm.

Jānis saprot šā skatiena nozīmi un tūlīt saka cietī un skaji:

— Tad paliek norunāts tā? Tu šeit esi mājās un paliksi kopā ar mums tik ilgi, cik būs vajadzīgs. Bet tagad ej gulēt. Pēc tā grūtā ceļa tev krietni jāatpūšas.

— Bet tu?... Tev atpūta vairāk vajadzīga nekā man.

— Man vēl mazs darbiņš jāpadarā, — Jānis atbild un viltīgi samiedz acis.

Viņš parāda Ilzei grāmatas vāku — Aleksandra Dimā romāns «Vikonts de Broželons».

— Un tu tiešām gribi lasīt... par aristokrātiem? — brinās Ilze.

— Paskaties te, — Jānis saka, pasīrdams grāmatu kaut kur ap vidu vajā. — Redzi, par kādiem aristokrātiem te raksta!

Lielā plānā. Lappuses no Lēpina darba «Valsts un revolūcija».

— Vai tu zini, kas to uzrakstījis? — Jānis čukst un mirkli atskatās pār plecu. Pieliecis savu muti viņai pie pašas auss, viņš čukst vēl klusāk: — Lēpīns!

Pauze.

— Tikai nevienam ne vārda par to, — Jānis brīdina un pa jokam draud ar pirkstu.

— Arī Olgai ne? — tāpat čukstus jautā māsa.

— Arī viņai ne... Un ar labu naksti.

Ilze aiziet. Jānis pagriež lampiņas dakti īsāku un noliecas pār grāmatu.

Nakts. Klusums. Kaktā uz vecas lādes, pie kuras pielikts krēsls, guļ Ilze. Bez miega, plati atvērtām acīm guļ Olga, viņa par kaut ko domā.

Draudzīgi apskāvušies, guļ bērni. Raudzīdamies lampas nemierīgajā ugunīņā, Jānis domās atkārti grāmatā izlasītos vārdus, — tas jāzina no galvas.

Svētdienas rīts. Jūsmīga čala un līkmi bērnu smiekli. Iekūlušies pinkainajā ausainē, uz Jāņa Līduma varenajiem pleciem sēž Aivars un Arturs.

Pieslēdzis krūtim bērnu kājeles, viņš soļo pa ceļu. Mazliet iesānis aiz viņiem iet Ilze. Viņai prieks skatīties, kā milzēns brālī nopemas ar mazajiem.

Aiz salaušā dīka gludās virsmas, viņa krastā skaidri iezīmējas pussargu vušas baronu pils robainā torņa konturas.

— Tē! Vai tur, tornī, dzīvo vecais burvis? Jā? — dzirdā, skajā balsī jautā Aivars.

— Nekādu burvju, dēlī, nav. Tie atgadās tikai pasakās...

— Pastāsti, tēt, pasaku — briesmīgu, briesmīgu.

— Nē, nē, man bail no briesmīgām... tēvocī Jāni, pastāsti labu, — Arturs pilnās no otras puses.

— Nu, klusāk, klusāk — pasažieri, — Jānis noceļ zēnus no pleciem un smaida. — Arturam taisnība, visām pasakām jābūt labām.

— Bet val labs ķēniņš tur būs vai nebūs? — nepacietīgi jautā Arturs.

— Viss būs, tikai netraucējiet, — Jānis apsolā un, lūkodamies uz vecās pils drupām, improvizē: — Kāda valstī, kas ir pavisam tuvu mums, tur, no kurienes pie mums atnāk saule, atrodas liela, baltu akmeņu pilsēta. Daudz tajā

— Jā, bērni, viņš zina tādas vārdus, un, kad viņš tos saka, tad visi tēvi un māmiņas zina, kas jādara, lai bērniem vienmēr būtu laba, balta maize, konfektes, rotālietas un lai visiem, visiem cilvēkiem pasaulē būtu labi un priecīgi dzīvot.

— Tēvocī Jāni! Bet kā sauc to cilvēku? — nevilus jautā Arturs un viņa acis ledzirkstas.

— Viņu, dēlī, sauc... — Ilze jau gatava nosaukt šo vārdu, bet Jānis strauji paskatās uz viņu, un viņa apbrīnīties pabēdz: — Es arī vēl nezinu...

Un Jānis pabeidz savu pasaku:

— Kad jūs, zēni, paaugstieties, jūs viņa vārdu uzzināsi. Uzzināsi viņa burvju vārdus un bieži būsi tajā brīnumpilsētā, kur viņš dzīvo!

— Laba pasaka! — uzelpo Ilze.

— Un es, Ilze, šai pasakai ticu! Ticī arī tu! — Dzestrā rīta klusumā Jāņa balss skan īpaši izjusti un pārliecināti.

Ritmiski klausd vilcienā riteņi. Starptautiskā vagona kupeja. Pie aizsniegušā loga uz galdiņa stāv trīsgadīgs zēns. No abām pusēm viņu pietur Jānis Līdums un Ilze.

Viņi visi nepacietīgi seko gar logu aizslidošajam peronam, kur sapulējušies vilcieni sagaidīt atnākušē ļaudis.

— Vectētiņ! Bet kur tad Maskava? — bērns tirdi Jāni.

— Tā, Aivar, jau ir Maskava, — Jānis smaida. — Esam atbraukuši.

— Bet kur tad mans brālēns Petja? — nerimstas mazdēls.

— Tūlā iepazīsies ar viņu, — saviļgoti atbild Ilze, neatraudama skatienu no perona.

Vilciena gaita kļūst gausāka un tas apstājas.

Pie starptautiskā vagona kāpnēm gaida Arturs, Valentina un viņu piecgadīgais dēls Petja.

Ar Aivaru rokās parādās Jānis Līdums un Ilze. Skāvienā un skūpstī, Ilze nevar beigt priecāties par savu krietni paaugušo mazdēlu. Bet bērni deg nepacietībā atrāķ vienam ar otru iepazīties.

— Mani sauc Aivars! — ar cieņu stādās priekšā Jāņa mazdēls.

— Bet mani Petja! — tikpat nosvērti atbild Ilzes mazdēls un kā visi maskavieši, vārdus ātri izrunādam, piebilst: — Kāpēc tu vēl tik mazīgs?

Ilze sajūsmā sasit rokas: — Maskavietis! Pats īstākais maskavietis!

Maskava ziemā. Sarkanais laukums, Lēpina un Staļina mauzolejs. Apsnigušas egles sirmā Kremļa sienu priekšā. Garā rindā, kas vijas pa visu laukumu, uz Mauzoleju virzās ļaudis.

Šai dzīvā cilvēku strauvē redzamā arī mūsu varoņi. Jānis Līdums tur pie rokas bērnus — Aivaru un Petju. Aiz viņiem — sirmā, skaistā Ilze.

— Tas ir Sarkanais laukums, — ar pieredzējuša cilvēka izteiksmi Petja paskaidro brālēnam. — Es jau divas reizes ar tēti un māmiņu biju demonstrācijā.

— Bet val tie kādreiz ir muzika? — interesējas Aivars.

— Muzikas, cik tik gribi, — aizrautīgi stāsta Petja. — Un karogi, un pionieri, un lidmašīnas... Un visu laiku kiledz «urā».

Ieklausījusies bērnu čalošanā, Ilze paceļ savu skatienu uz Jāni un klusi viņam atgādina:

— Jāni, val atceries?

— Atceros, — viņš atbild, un acīs parādās aizdomīgs mirdzums. — Bet tagad šo pasaku mums stāsta mūsu mazbērni!

Vareni muzikas akordi noslēdz filmu,

augstu baznīcu ar zeltiem torņiem, bet pilsētas vidū — laukums, un šajā laukumā paceļas...

— Zelta pils! — iesaucas Arturs.

— Un tur dzīvo liels liels milzis! — turpina Aivars.

— Nē, puikas, neesat uzmanīgi ne viens, ne otrs, — Jānis pasmaida un turpina: — Un šajā laukumā paceļas augsta sarkana siena ar torņiem un šaurajām lūkam, bet aiz šīs sienas mazā, vienkāršā mājā dzīvo pats vienkāršākais cilvēks. Viņš ir nelielā auguma, ar mazu bārdiņu, un ļoti jautrs, bet stiprāks par visiem ķēniņiem visā pasaulē. Visi ķēniņi briesmīgi bīstas un trīc, jau viņa vārdu dzirdot.

— Bet es zinu! Viņš laikam tādus vārdus zina, vai ne? — Aivars atkal pārtrauc.

Jāņa balss skan saviļņoti un jūsmīgi:

— Jā, bērni, viņš zina tādas vārdus, un, kad viņš tos saka, tad visi tēvi un māmiņas zina, kas jādara, lai bērniem vienmēr būtu laba, balta maize, konfektes, rotālietas un lai visiem, visiem cilvēkiem pasaulē būtu labi un priecīgi dzīvot.

— Tēvocī Jāni! Bet kā sauc to cilvēku? — nevilus jautā Arturs un viņa acis ledzirkstas.

— Viņu, dēlī, sauc... — Ilze jau gatava nosaukt šo vārdu, bet Jānis strauji paskatās uz viņu, un viņa apbrīnīties pabēdz: — Es arī vēl nezinu...

Un Jānis pabeidz savu pasaku:

— Kad jūs, zēni, paaugstieties, jūs viņa vārdu uzzināsi. Uzzināsi viņa burvju vārdus un bieži būsi tajā brīnumpilsētā, kur viņš dzīvo!

— Laba pasaka! — uzelpo Ilze.

— Un es, Ilze, šai pasakai ticu! Ticī arī tu! — Dzestrā rīta klusumā Jāņa balss skan īpaši izjusti un pārliecināti.

Ritmiski klausd vilcienā riteņi. Starptautiskā vagona kupeja. Pie aizsniegušā loga uz galdiņa stāv trīsgadīgs zēns. No abām pusēm viņu pietur Jānis Līdums un Ilze.

Viņi visi nepacietīgi seko gar logu aizslidošajam peronam, kur sapulējušies vilcieni sagaidīt atnākušē ļaudis.

— Vectētiņ! Bet kur tad Maskava? — bērns tirdi Jāni.

— Tā, Aivar, jau ir Maskava, — Jānis smaida. — Esam atbraukuši.

— Bet kur tad mans brālēns Petja? — nerimstas mazdēls.

— Tūlā iepazīsies ar viņu, — saviļgoti atbild Ilze, neatraudama skatienu no perona.

Vilciena gaita kļūst gausāka un tas apstājas.

Pie starptautiskā vagona kāpnēm gaida Arturs, Valentina un viņu piecgadīgais dēls Petja.

Ar Aivaru rokās parādās Jānis Līdums un Ilze. Skāvienā un skūpstī, Ilze nevar beigt priecāties par savu krietni paaugušo mazdēlu. Bet bērni deg nepacietībā atrāķ vienam ar otru iepazīties.

— Mani sauc Aivars! — ar cieņu stādās priekšā Jāņa mazdēls.

— Bet mani Petja! — tikpat nosvērti atbild Ilzes mazdēls un kā visi maskavieši, vārdus ātri izrunādam, piebilst: — Kāpēc tu vēl tik mazīgs?

Ilze sajūsmā sasit rokas: — Maskavietis! Pats īstākais maskavietis!

Maskava ziemā. Sarkanais laukums, Lēpina un Staļina mauzolejs. Apsnigušas egles sirmā Kremļa sienu priekšā. Garā rindā, kas vijas pa visu laukumu, uz Mauzoleju virzās ļaudis.

Šai dzīvā cilvēku strauvē redzamā arī mūsu varoņi. Jānis Līdums tur pie rokas bērnus — Aivaru un Petju. Aiz viņiem — sirmā, skaistā Ilze.

— Tas ir Sarkanais laukums, — ar pieredzējuša cilvēka izteiksmi Petja paskaidro brālēnam. — Es jau divas reizes ar tēti un māmiņu biju demonstrācijā.

— Bet val tie kādreiz ir muzika? — interesējas Aivars.

— Muzikas, cik tik gribi, — aizrautīgi stāsta Petja. — Un karogi, un pionieri, un lidmašīnas... Un visu laiku kiledz «urā».

Mākslas un literatūras darbinieki — vēlēšanu komisiju locekļi

PSRS Augstākās Padomes Prezidijs apstiprinājis Centrālās vēlēšanu komisijas sastāvu PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām. Par Centrālās vēlēšanu komisijas locekļi no Latvijas PSR apstiprināta rakstniece Anna Abzalova-Sakse.

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs apstiprinājis Republikas vēlēšanu komisijas sastāvu Tautību Padomes vēlēšanām no Latvijas PSR. Republikas vēlēšanu komisijas locekļu vidū ir rakstniece Anna Brodele un skatuves māksliniece Olga Lūkuma (Lejaskalne).

Latvijas PSR Augstākās Padomes

Prezidijs apstiprinājis Apgabalu vēlēšanu komisijas Savienības Padomes vēlēšanām no Latvijas PSR. Latvijas vēlēšanu apgabala Nr. 666 vēlēšanu komisijā par locekļi apstiprināti mākslinieks Oto Skulme, Staļina vēlēšanu apgabala Nr. 667 — režisors Alfreds Amtmanis-Briedītis.

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs apstiprinājis arī Apgabalu vēlēšanu komisijas Tautību Padomes vēlēšanām no Latvijas PSR. Apgabalu vēlēšanu komisiju locekļu vidū ir aktrise Velta Līne, dzejniece Mirdza Kempe un dziedone Vera Davidone.

Gatavojas PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām

Latvijas PSR Kultūras ministrijas koleģija apspriedusi un pieņēmusi ministrijas un tai pakļauto iestāžu organizāciju pasākumu plānu sakarā ar PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām.

Rajonu kultūras namos, ciemu klubos, kolchozu klubos un sarkanajos stūrīšos paredzēts organizēt plašu izskaidrošanas darbu par vēlēšanu nolikumu, PSRS Konstitūciju, paredzēt organizēt pirmsvēlēšanu sanāksmes jaunatnei, sievietēm, inteliģencijai, lauksaimniecības speciālistiem un citām ledzīvotāju grupām. Mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi iestādē jaunu, vēlēšanām veltītu programmu, ar kuru agitbrigādes piedalīsies kultūras un izglītības iestāžu un agitpunktu rīkotajos pirmsvēlēšanu sarīkojumos. Centrālās lekciju birojs izsūtīs rajonu lektoru apvienībām lekciju tekstus; republikas rajonos noorganizēs apmēram 400 lekciju. Plašus metodiskus un konsultatīvus materiālus sakarā ar vēlēšanām gatavo Republikāniskais tautas mākslas nams un Latvijas PSR Valsts bibliotēka.

Aktīvi piedalīsies pirmsvēlēšanu masu agitācijas darbā republikas dramatiskie un muzikālie teātri. Izpildot savas šefu saistības, teātru kolektīvi izbrauks uz rajoniem ar viesizrādēm, kā arī sniegs ap 200 koncertu vēlēšanām. Teātru radošie darbinieki vienlaikus sniegs metodisku palīdzību mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem un palīdzēs mākslinieciskāi iekārtot agitpunktus. Speciālas koncertbrigādes noorganizēs Valsts filharmoniju.

Katrā muzikas un mākslas skolā nodibinātas agitbrigādes, kuras apņēmās sniegt ne mazāk kā 5 koncertus katrā.

Vēlēšanu sagatavošanas darbā iesaistīti arī republikas mākslas un novadpētniecības muzeji. Sajos muzejos or-

ganizēs standus un izstādes, muzeju darbinieki lasīs agitpunktos lekcijas par vēstures un tēlotājas mākslas jautājumiem, kā arī organizēs vēlēšanu ekskursijas uz muzejiem.

Par godu PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām Rīgas un rajonu kinoteātros notiks 3—7 dienu ilgi kinofestivāli, kuros izrādīs kinofilmās pēc speciāli sastādītas tematikas. Rajonu kultūras nodaļām uzdots sarīkot kinoizrādes agitpunktos, pirms kinoizrādēm noturot lekcijas vai pārrunas par PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām. Republikas kinoteātros pašreiz iekārto standus, izstādes un vitrīnas, veltītas PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām. Rīgas mākslas un dokumentālo filmu kinostudija pirmsvēlēšanu laikā savos kinožurnālos «Padomju Latvija» atspoguļos vēlēšanu sagatavošanas gaitu.

Plaši pasākumi paredzēti arodu, FRA un lauksaimniecības mehanizācijas skolās. Ievērojot to, ka šajās mācību iestādēs liels audzēkņu skaits šogad pirmo reizi ieguvuši tiesības vēlēties, visās arodizglītības mācību iestādēs plaši izskaidro Nolikumu par vēlēšanām, PSRS Konstitūciju, padomju pilsoņu tiesības un pienākumus, demokrātiskos vēlēšanu principus PSRS atšķirībā no kapitalistisko valstu vēlēšanu sistēmām. Katrā arodskolā nodibinās agitkolektīvus ar mākslinieciskās pašdarbības programmu.

Latvijas Valsts izdevniecība izdos 6 krāsainus plakatus un 9 lozungus, veltītus vēlēšanām. Palīgā agitatoriem izdos piecas brošūras.

Latvijas PSR Kultūras ministrija uzdevusi visām savām iestādēm, uzņēmumiem un organizācijām gādāt, lai viss viņu pirmsvēlēšanu masu darbs būtu cieši saistīts ar partijas un valdības izvirzīto politisko un saimniecisko uzdevumu neolokāmu izpildīšanu.

Ukrainu muzikas koncerts

Par ievērojamu notikumu mūsu muzikas dzīvē kļuva 17. janvārī notikušais ukraiņu muzikāli vērtīgais simfoniskais koncerts. Latvijas PSR simfonisko orķestri diriģēja pazīstamais ukraiņu komponists Staļina premijas laureāts Boriss Ļatošinskis. Programā bija viņa darbi. Koncerta 1. daļā atskaņoja uvertīru operai «Karavandis» (par leģendāro pilsoņu kara varoni Ščorsu), svitu no muzikālās kino-

filmā «Tarass Ševčenko». Par šo muziku komponists apbalvots ar Staļina premiju.

Koncerta 2. daļā dziedāja B. Ļatošinskis klavierkoncertu. Jāatzīmē, ka tas bija pats pirmais šīs kompozīcijas atskaņojums. Savu jauno skaņdarbu autors nosaucis par «Slavu koncertu», jo tajā plaši izmantotas slavu tautu — krievu, ukraiņu, poļu u. c. melodijas. Šis darbs, ko iedvesmoti atskaņoja izcilā pianiste Staļina premijas laureate

Tatjana Nikolajeva, saistīja ar bagātu, skaisto melodiju, svaigo domu un krāšņo, virtuozu formu.

Koncerts noslēdzās ar spēcīgo patriotisko poēmu «Apvienošanās», ko komponists sacerējis 1950. gadā. Poēma slavina lielo vēsturisko notikumu — Ukrainas atkalapvienošanos ar Krieviju. Šai darbā autors veiksmīgi turpinājis tās heroiskās muzikālās tradīcijas, kuru sācis ar «Ivana Susaņina» finalu ir M. Glinka.

B. Ļatošinska autora koncerts nodināja cerību, ka turpmāk mūsu muzikālās saites ar Ukrainu paplašināsies. Ukraiņu muzika ir ļoti bagāta, viņu komponistu, diriģentu, dziedotņu, instrumentālistu mākslas līmenis ļoti augsts. Dzīļa iepazīšanās ar ukraiņu muzikālās kultūras var kļūt par iedarbīgu stimulu mūsu muzikālās dzīves rosināšanai.

R. Paegle

Iznācis žurnāla «Karogs» 1954. gada 1. numurs

Saturā: Jāņa Sudrabkalna «Lielā draudzība», Roberta Seļa romāns «Gaiss viņo», Mirdzas Kempes dzejolis «Jaunajiem dzejniekiem», Oļesja Gončara stāsts «Krāces», Maksima Rijska dzejolis «Trīs simti gadu», Andreja Mališko dzejolis «Mana dzimtene», Mikolas Bažana dzejolis «Leņina kalnos», Pavlo Tičinas dzejolis «Varenā Maskava», Kolimijkas «Mēs ar krievu — brāļu tautu».

Kritikas un publicistikas nodaļā ievietoti šādi raksti: V. Pomerancevs, «Par patiesīgumu literatūrā», Valts Grēviņš, «Satīra latviešu padomju dramaturģijā», Kārlis Graudiņš, «Amerikāņu imperialisma agresīvo plānu sa-

grāve Baltijā», Evalds Sokols, «Dažas teoretiskās premisas Raiņa daiļrades metodes vērtējumā», P. Avenš, «Daži vārdi rakstniekiem».

Kultūras un mākslas dzīves nodaļā: Monta Kroma, «Poema par Valmieras varoņiem» (par B. Sauliņa poēmu «Neaizmirstamie»), Zamuels Eiduss, «Borislaiva smejas» (par I. Franko romānu), Juris Pabērzs, «Par žanra skaidrību» (par «Spārītes» inscenējumu LPSR Dailē teātri), Oļģerts Grāvis, «Izcilu padomju mākslinieku koncerti», Mikēlis Ivanovs, «Padomju Latvijas mākslinieku jaunrades izstāde». Bibliografija.

Ukrainas svētku dienās

Sagaidot visas padomju zemes lielos svētkus — Ukrainas atkalapvienošanos ar Krieviju 300. gadadienu — ukraiņu tauta veikusi daudzus pasākumus, lai apliecinātu padomju tautu brālības spēku. Viens no šāda veida pasākumiem ir brālīgo padomju tautu literatūras un mākslas darbu popularizēšana ukraiņu tautas masās. Starp citu, pēdējā laikā labākie ukraiņu dzejnieki pārtulkojuši Raiņa dzejas (tās publicētas vienā lielā sējumā), rakstnieks S. Skljarenko pārtulkojis ukraiņu gandrīz visus ievērojamākos V. Lāča prozas darbus, vairāki dzejnieki pārtulkojuši J. Sudrabkalna, V. Luksa, A. Baloža, M. Kempes, J. Grota, P. Vilpa dzejoļus, prozaiķi — A. Upiša, A. Sakses, Z. Grīvas un citu latviešu prozaiku stāstus.

Ukrainas atkalapvienošanās ar Krieviju 300. gadadienas priekšvakarā Ukrainas Padomju rakstnieku savienība, ULKJS Centrālā Komiteja un Ukrainas PSR Valsts filharmonija šā gada 14. janvārī Kijevs Filharmonijas Kolonu zālē noorganizēja plašu latviešu padomju literatūras un mākslas vakaru ar latviešu padomju rakstnieku un Filharmonijas mākslinieku piedalīšanos. Sarīkojums bija spilgta padomju tautu brālības demonstrācija.

Vakara vadītājs Staļina premijas laureāts dzejnieks Pavlo Tičina savā leivadrūnā atzīmēja, ka lielo svētku dienas Ukrainas PSR sabiedrībai ir sevišķs prieks apsveikt savā vidū brālīgās latviešu tautas rakstniekus un māksliniekus. Tāpat kā ar lielo krievu tautu, ukraiņus ar latviešiem saista sena draudzība un brālība. 1918.—1920. gados Ukrainā pret padomju varas ienaidniekiem cīnījās arī latviešu sarkanie strēlnieki, latviešu tautas labākie dēļi un meitas cīnījās pret fašistiem kopā ar ukraiņiem Lielā Tēvijas kara laikā, ukraiņu un latviešu literatūra un māksla ir attīstījušās krievu progresīvās kultūras ietekmē, literatūras un mākslas dzīve abās republikās šobrīd attīstās ciešā sadarbībā.

Pēc referāta par latviešu padomju literatūras attīstību, ko sniedza šo rindou autors, lasīja latviešu un ukraiņu dzejnieku darbus. Savus dzejoļus nolasīja Anatols Imermanis, Jānis Grots un Andris Vējāns. Latviešu dzejnieku J. Raiņa, J. Sudrabkalna, V. Luksa, A. Baloža, M. Kempes, J. Grota un P. Vilpa dzejas ukraiņu tulkojumus nolasīja to tulkotāji — redzamākie ukraiņu padomju dzejnieki D. Bilouss, I. Gončarenko, R. Drobyzko, M. Zicmaņš, V. Kozačenko, S. Križanivskis, O. Novickis, M. Tereščenko. Ļoti spēcīgi izskanēja S. Križanivska lasījumā Raiņa dzejoļa «Fabrikas meitenes dziesma» tulkojums. Atdeļotājs bija panācis oriģinālam sevišķi tuvu noskaņu.

Vakara koncerta daļā Kijevs krievu drāmas teātra aktieri — PSRS Tautas skatuves mākslinieks M. Romanovs, aktieri J. Pavlova, M. Ručkovskis, B. Sobolevskis sniedza ainu no V. Lāča romāna «Uz jauno krastu» dramatizējuma (lugu uz Kijevs skatuves izrāda jau ilgāk nekā mēnesi), un Latvijas PSR Filharmonijas mākslinieki Lida Rubene, Ilga Zvanova, Jūlija Vilgerte, Dzidra Jansone, Richards Velde, Jevgeņijs Kramers, Laila Zomere, Silvija Buka un Michails Vjadro sniedza plašu koncerta programmu.

Oficiālās svinības sakarā ar Ukrainas atkalapvienošanos ar Krieviju 300. gadadienu Ukrainas PSR sākās 17. janvārī. Šai dienā Perejaslavā-Chmelņickā notika lielajai gadadienai veltīts akts.

Vakaru ar plašu uzrunu atklāja partijas rajona komitejas sekretars b. Osadčenko. Plašajam referātam, ko nolasīja Kijevs KP apgabala komitejas sekretars b. Troika, sekoja rakstnieku un mākslinieku apsveikumi ukraiņu tautai un visai Padomju Dzimtenei. Apsveikumu pantos nolasīja Staļina premijas laureāts dzejnieks P. Tičina. Daudzo apsveicēju vidū bija arī latviešu dzejnieks Jānis Grots.

Ukrainas atkalapvienošanās ar Krieviju 300 gadu piemiņas svinības vēl ir tikai sākumā, bet jau arī tas, kas bijis līdz šim, ir liels ieguldījums padomju tautu brālības stiprināšanā. Padomju zemes lielās svinības ceļ mūsu padomju patriotisma jūtas, mudina vēl pilnīgāk atrastīti savus radošos spēkus dižajam komunisma celtniecības mērķiem.

J. Niedre

Boriss Gorbatovs

1954. gada 20. janvārī miris pazīstamais padomju rakstnieks, Staļina premijas laureāts Boriss Ļontjevičs Gorbatovs.

Boriss Gorbatovs dzimis 1908. gadā, Donbasā. Literāro darbību sācis 1922. gadā. Viņa darbu skaits vairāki romāni un stāstu krājumi, veltīti galvenokārt komjaunatnes cīņu notēlojumam gan pilsoņu kara laukos, gan darba frontē.

Vislielāko popularitāti lasītājos guvis viņa plašais stāsts «Neuzvarētie»

(Tarasa dzimta), par ko autors apbalvots ar Staļina premiju. Pēc stāsta motīviem izveidota kinofilmā, kā arī librets D. Kabajevska operai «Tarasa dzimta».

1951. gadā publicēta B. Gorbatova romāna «Donbass» I daļa, kas notēlo stachanoviešu kustības sākumu Donbasā.

Boriss Gorbatovu padomju laudis iecienījuši arī kā talantīgu, kvēlu publicistu.

Michails Prišvins

Miris Michails Prišvins — viens no vecākajiem padomju rakstniekiem, izcilis krievu vārda mākslinieks, iedziļināts krievu dabas dziesminieks.

Piecdesmit gadus ilgās literārās darbības laikā M. Prišvins uzrakstījis daudz talantīgu grāmatu par mūsu lielo Dzimteni, kuru viņš sirsnīgi un kvēli mīlēja ar savu mākslinieciskā patriotā lielo un spēcīgo dvēseli.

M. Prišvins plaši pazīstams mūsu lasītājiem kā daudzu Krievijas dabai veltītu stāstu un aprakstu autors, kā liels mednieku stāstu meistars, kā lielisks pasaku rakstītājs. Viņa raksturīgā īpatnība bija apbrīnojamā prasme savīņot lasītāju ar brīnīšīgām Krievijas dabas, cilvēku dzīves un sadzīves ainām, aiz kurām vienmēr bija ļoti reāli samānāms krievu cilvēka dvēseles skaistums un cildenums. Tāpēc arī M. Prišvina darbi vienmēr sagādā lielu prieku dažāda vecuma lasītāju miljoniem.

Michails Prišvins savā ilgajā mūžā krustām un šķērsām apceļojis gandrīz vai visu mūsu milzīgo zemi, ar mīlestību noklausoties un rūpīgi savācot gadsimtos sakrājušos darba un dzīves poeziju. Folklorā M. Prišvinam vienmēr bijusi tautas lielo jaunrades spēku izpausme.

«Ne pie viena no krievu rakstniekiem neesmu sastapis, neesmu jutis apvienojamies tādu harmonisku mīlestību uz Zemi ar zināšanām par to, kā to redzēt un jūtīt pie Jums», rakstīja M. Prišvinam dīzeļais Gorkijs. Cilvēks Prišvinam bija visaugstākā un vispilnīgākā dabas radība. Dabas izpratni viņš ieguva procesā, kas risinājās, pārkārtojot un pakļaujot dabu cilvēku labā.

Lasītāju mīlestība, ko tie veltīja M. Prišvinam, ar katru gadu kļuva aiz-

vien spēcīgāka. Tūkstošiem padomju cilvēku — kolchoznieki, zvejnieki, mežrūpniecības, saimniecību strādnieki, mednieki, visu dabas zinātņu nozaru zinātnieki, komjaunieši — sūtīja viņam vēstules, kurās pateicības vārdi mijās ar sīkiem jo sīkiem aprakstiem par atzīven jauniem faktiem viņu dzīvē un cīņā par dabas pakļaušanu.

Michails Prišvins bija liels bērnu draugs. Viņa talantīgās spalvas uzrakstīti daudzi skaistuma, humora un smaidu pilni mazliet stāsti par putnu un dzīvnieku dzīvi. Stila savdabīguma un pievilcības ziņā M. Prišvina stāsti bērniem un pasakas ir ļoti īpatnēja parādība mūsu literatūrā.

Pēdējais, aploma ziņā vislielākais viņa ļoti rūpīgā darba auglis ir stāsts — pasaka «Mastkoku biezoknis» («Patiešības vārds»). Ar šā stāsta nodājam leivādita rakstnieka jaunā grāmata «Gaismas pavasaris», par kuras iznākšanu mēs visi tik sirsnīgi priecājamies nupat pirms dažām dienām.

M. Prišvins visu savu mūžu ziedoja darbam un meklējumiem, jaunrades trausmei. Vārda pilnā nozīmē līdz mūža pēdējai dienai rakstnieku turēja savā varā milzīga kaislība visu izziņāt: dažas stundas pirms nāves viņš pieleika punktu pēdējai lappusei savam pa pusei atjaunotajam stāstam «Kasēja važas», kurā attēloti viņa dzīves jaunības gadi.

Padomju valdība augstu novērtēja M. Prišvina izcilos nopelnus daiļliteratūrā, apbalvojot viņu ar Dārba Sarkanā Karoga ordeni, «Goda zīmes» ordeni un medaļu «Par varoņīgu darbu Lielajā Tēvijas karā 1941.—1945. g.».

M. Prišvina talantīgās grāmatas kļuvas par neatņemamu sastāvdaļu mūsu kultūras dārgumu krātuvē.

Kinožurnāla «Padomju Latvija» 2. un 3. num.

Rīgas mākslas un chronikalo filmu studijas jaunajos kinožurnālos parādīts Padomju Latvijas jauzu iekdienas darbs, atpūta un kultūras dzīve.

Žurnāla 2. num. darbā un mācībās parādīti Saldus rajona Majenkova vārdā nosauktā kolchoza priekšsēdētājs J. Rubulis un dārkopis V. Ozoliņš — Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas neklātenes studenti. Interesanti ir kinožurnāla kadri par «mechanisko kurinātāju». Tādus «kurinātājus» tagad iekārto uz padomju tirdzniecības flotes kuģiem. Padomju zinātnieku jaunais izgudrojums atbrīvo kuģu kurinātājus no smagā fiziskā darba.

G. Gorskis

ŠONEDĒĻ

Sodien Valsts tēlotājas mākslas muzeja lektorijā lekcija «Angļu tēlotājas mākslas uzplaukums 18. g.s. un 19. g.s. sākumā» no cikla «Aizrobežu mākslas vēsture». Sākums plkst. 14.

o Konservatorijas zālē Bethovēna kameramūzikas darbiem veltīts koncerts-lekcija no cikla «Kameramūzikas darbu izlase». Programā Kvartets F-durā, Skotu dziesmas, dziesmu cikls «Mīļajai tūlām», klavieru sonāte As-durā. Lektore L. Krasinska. Koncertā piedalās J. Targonskis, P. Smilga, D. Kulikovs, E. Berzinskis, D. Brutāne, L. Rjabova, H. Brauns un M. Sluckovs. Sākums plkst. 16.

o Filharmonijas koncertzālē KPFSR Tautas mākslinieces, Staļina premijas laureates M. Maksakovas koncerts. Piedalās L. Adamovs (čello) un D. Lerneris (klaviers). Sākums plkst. 20.

Sodien, 25. un 26. janvārī, Apgabala virsnieku namā Maskavas Valsts estrādes mākslinieku dziesmu un humora vakars. Sākums plkst. 20.

25. janvārī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.

26. janvārī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā lētiskās mākslas sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

o Filharmonijas koncertzālē M. Maksakovas koncerts. Sākums plkst. 20.

28. janvārī Latviešu un krievu mākslas muzejā Latvijas Padomju rakstnieku savienības mākslas vēsturnieku un kritiķu sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

29. janvārī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā grafiku sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 18.